

Ξεκίνημα

δεκαπενθήμερη
έκδοση

5

Έκπολιτιστικός Όμιλος Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης

ΞΕΚΙΝΗΜΑ,,

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΙ' ΕΠΙ-
ΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΟΥ ΕΚΠΟΛΙΤΙ-
ΣΤΙΚΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ (Ε.Ο.Π.)
Διευθύνεται από συντακτική επιτροπή
Αρχισυντάκτης: Μ. Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ

Συνεργασίες, βιβλία κ. τ. λ. να στέλ-
νονται προσωρινά στον «Όικο Φοιτητού»
Άρριανού 5 ή στη «Φοιτητική Λέσχη»
Στρατηγού Καλλέρη 3 για το περιοδικό
«ΞΕΚΙΝΗΜΑ»...

Τιμή φύλλου Δρχ. 70.000

Χρόνος Α'— 1 του Μάη 1944 — Τεύχος 5

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ν. ΑΠΟΣΤΟΜΙΑΗ	Τελευταία Έπιφώνηση (ποίημα)
Γ. ΒΑΚΑΛΟ	Ἡ αἰθόρμητη ζωογραφική
Φ. ΚΑΡΑΚΩΣΤΑ	Τὸ πάθος μου (διήγημα)
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗ	Ἡ Ἐρευνά μας
ΣΤ. ΦΛΟΦΑ	Ἡ Μπαλλάντα τοῦ δάσους (ποίημα)
ΑΡ. ΜΑΝΕΣΗ	Τὸ Πνευματικὸ δόγμα τῆς νεοπολεμικῆς ἐποχῆς (μελέτη)
ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	Ἄπὸ τ' Ἀριστοτελεῖα τοῦ Ἄσπυρος
Γ. ΣΤΑΜΠΟΛΗ	Τὰ Ὑπερβασικά κείμενα στὴν κατ' ἐπολέμη- ση τῶν κουνουριῶν ἄρθρο
Η. ΘΡΑΚΙΩΤΗ	Ἐπιστροφή (ποίημα)

ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἄγες στιγμὲς μετὰ τὸν Ὑπουργὸ κ. Λούβρη—Τι-
μητικὲς προσφορὲς:—Ἀκόμα ἓνα γράμμα ἀπ' τὴν Ἀθήνα—ΝΙΚ.
ΖΑΧΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ κίνηση τῆς ΦΕΑ. ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ:
—Ἐκπολιτιστικὴ ζωὴ—Ζωὴ καὶ κίνηση τοῦ Ε.Ο.Π. ΝΙΚ. ΒΕ-
ΝΙΕΡΗ: Ἡ ἔκθεσις τῶν ἀπορρίτων τοῦ Πειραματικῶς—ΤΗΣ
ΣΥΝΤΑΞΗΣ Ὁ Τόπος:—Νέα βιβλία—Ἀλληλογραφία.

ΧΡΟΝΟΣ Α'

1 ΤΟΥ ΜΑΗ 1944

ΤΕΥΧΟΣ 5

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΦΩΝΗΣΗ

I

Ἔρχεσαι μυστικὰ μετὰ βήματα πὺ μοιάζουν μετὰ πουλιοῦ περπά-
τημα
Ἄπρόοπτα σὰν τῆς ἀκτῆς τὸ γλάρο πὺ τρέχει στὸ προῦπάν-
τισμα

Τοῦ μακρινοῦ καραβιοῦ στὰ βάθη πέρα τῆς θάλασσας
Βλέπεις μετὰ ἰλαρὸ μάτι
τῆ χαραυγῆ πὺ μοσκοβολάει βιολλέτες
Μετὰ χέρια κατάφορτα ἀπὸ λάσπη ἀγκαλιάζεις τὸ μακρὸς τοῦ δρόμου
Ἄδιάφορο δελφίνι κυριαρχεῖς στὸ σάλο τῶν ὑδάτων
πὺ διαρκῶς πληθαίνει τῆ φθαρτῆ ζωὴ σου

Ὅμως ἡ κόρη μετὰ τὰ τετράχρυσά μαλλιά
κάτω ἀπ' τὸν ἔνδοξο πέτασο τοῦ ἡλίου
τριγυρισμένη ἀπ' τὰ κοράλλια τῆς ὁμορφιάς
ρῦθμιζε τὴν αἰώνια κυκλοφορίαν τὴν αἴσθησι τῆς αἰωνιότητος

Μακρὰ ἀπ' τὸν τόπο
Πέρα ἀπ' τὸ χρόνον
Στὴν ἄνλη χώρα τῆς προσμονῆς
λαμποκοπάει τὸ πυροτέχνημα τοῦ θανάτου
καὶ σπέρνει τὴν ἐξαντλητικὴν ἔνωσι τῆς σάρκας
στὸ πανάρχαιο μυστήριον τῆς ἡδονῆς
Ζοῦμε τὴ φαντασίαν τῆς γαλανῆς ἀνατολῆς
τί μπορεί νὰ δώσει ἡ ἀνατολή;
Λύτρωση;
Πόνος;
ἢ τὸ μακάριο αἶσθημα τῆς ὑποταγῆς;

II

Ἡ νύχτα σκεπάζει τὰ πάντα
πὺ ἡ δροσιὰ ψαύει μετὰ τ' ἀργυρὰ φτερά τῆς

τὰ νυχτωμένα φύλλα τῆς ἀνοιξης
 Παράξενη ἐπαφή—
 Θέλω νὰ τραγουδήσω
 νὰ χορέψω νὰ πηδήσω στὴν ἀγκαλιὰ τῆς νύχτας
 νὰ ἐξιλεώσω τὸ σκοτάδι ποὺ δὲν ξημερώνει

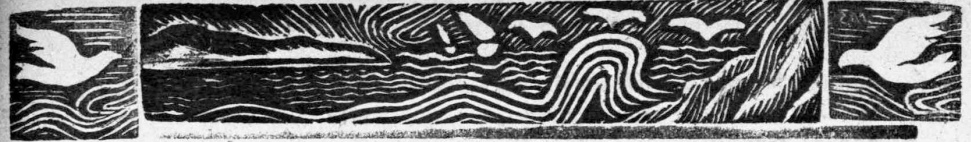
Ζητῶ τὶς ἀνταύγειες τῆς χαρᾶς
 ποὺ θάναι ἢ πρώτη κι' ἢ τελευταία
 Ζητῶ τὸν κισσὸ τῆς ρόδινης φλόγας
 πρὶν ἔρθει ἢ ἀηδία
 Πέφτω στὸν ὕπνο
 στὸν ὕπνο τὸ λυρικό τῶν Θεῶν
 δίχως ὄνειρα
 δίχως χίμαιρες
 Μὲ μόνο ἀγάπη

III

* Ἀκούω τὰ βήματά σου στὴν ἀγρύπνια τῆς χαρούμενης νύχτας
 Ἐέρω τὶς ὁμορφιές τοῦ ἀνοιξιὰτικου ἀνεμου
 ποὺ φέρνει τὴ ριπὴ τῆς φωτιᾶς σου
 Κατάξανθο ὄραμα
 Πρελούδι νύχτα χαρᾶς καὶ ὀργίων
 Νὰ φύγω
 Πληγωμένο πουλὶ ποὺ ὄνειρεύεται θάνατο
 Θέλω ν' ἀγαπήσω
 Ν' ἀγαπήσω ἐμένα
 * Ἐσένα
 Τοὺς ἄλλους ὅλους τὸ ἴδιο

Καὶ σὺ ἔρχσαι
 Ἡ ταυτόχρονη σιωπὴ τοῦ ὄνειρου εἶναι μαζί σου
 Ἡ καταγίδα τοῦ πόθου πλησιάζει
 Κι' ἐγὼ θὰ φύγω
 Τὸ φάντασμα τῆς Σελήνης θωρεῖ τοὺς δύο μας θλιμμένους
 Ἡ γλωμὴ πυρκαγιὰ μᾶς τυλίγει
 κι' ἡ ἀφῆ κινιέται μουδιασμένη
 Νὰ φύγω νὰ φύγω
 Κι' ἄς ποῦν πῶς ὕψωσα μόνος μου τὴ φυλακὴ μου

ΝΙΚΟΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΝΗΣ

Η ΣΧΟΛΗ ΤΗΣ ΑΥΘΟΡΜΗΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ (PEINTRES NAIFS)

Στὴν τέχνη τοῦ αἰῶνα μας γίνονται ζυμώσεις ποὺ ποτὲ σὲ κανένα ἄλλο αἰῶνα δὲν εἶχαν τόσο πολλὰ καὶ διάφορα ἀποτελέσματα. Ὅ,τι θὰ μείνει δὲν εἴμαστε βέβαια σὲ θέση ἡμεῖς οἱ σύγχρονοι νὰ τὸ ἐξερῶμε, ὅμως ἡ γνώση καὶ ἡ κατανόηση ὅλων αὐτῶν τῶν τάσεων ἔχει μιὰ μεγάλη ἀφέλεια γιὰ ὅλους, ὄχι μόνον ἀπὸ ἀποψη αἰσθητικῆς, ἀλλὰ καὶ γιατί θὰ μᾶς βοηθήσει νὰ νοιώσουμε βαθύτερα καὶ πρὸ ὁλόκληρα, γενικὰ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ νόημα τῆς ἐποχῆς μας. Γιατὶ ὅλες αὐτὲς οἱ τάσεις ἐπήδησαν ἀπὸ τὶς ἀνησυχίες τῆς μεταβατικῆς περιόδου ποὺ ζοῦμε, ἀπὸ τὴν ἀγωνία νὰ θέσουμε νέες ἀξίες, μιὰ κι' οἱ παλιές δὲ μᾶς χωθᾶνε πιά, ἀπὸ τὰ διάφορα ρεύματα φιλοσοφικὰ καὶ συναισθηματικὰ ποὺ κυλᾶνε γύρω μας.

* Ἀνάμεσα λοιπὸν σ' ὅλες τῆς Σχολῆς ζωγραφικῆς ποὺ δημιουργήθηκαν καὶ ἀναπτύχθηκαν μέσα στὸν 20ο αἰῶνα, ἀπὸ τὸν νεοϊμπρεσιονισμό καὶ τὸν κυβισμό ὡς τὸν σουρεαλισμὸ καὶ τὸν φόβισμό, ποὺ ὅλες σχεδὸν ἦταν ἀποτελέσματα προηγούμενων φιλοσοφικῶν θεωριῶν γιὰ τὴν τέχνη, ἔχουμε μιὰ Σχολὴ ζωγράφων (ἂν μπορούμε νὰ τοὺς ὀνομάσουμε σχολῆ), τοὺς αὐθόρητους (peintres naifs) ποὺ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν καθαρὴ καὶ ἀγνή λαϊκὴ ψυχὴ, ἀπὸ τὴν πηγαία ἀνάγκη τῆς τέχνης, ἀπὸ τὴν ἐνστικτώδη ποίηση τοῦ ἀπλοῦ ἀνθρώπου. Σήμερα ποὺ κι' ἡμεῖς ἔδω μὲ τόση ἀγάπη στρεφόμεστε σὲ κάθε λαϊκὸ (δημοτικὸ τραγούδι, λαϊκὴ ζωγραφικὴ κλπ.) καὶ κάθε στιγμὴ σκοντάβουμε στὰ προβλήματα ποὺ γενιοῦνται ἀπ' αὐτὸ τὸ γύρισμά μας στὴ λαϊκὴ τέχνη, ἂν δηλαδὴ θὰ πρέπει νὰ πάρομε ἀτόφια ὄλ' αὐτὰ ἢ θὰ πρέπει νὰ τὰ

προσαρμόσουμε στὴ σημερινὴ ζωὴ μας καὶ μὲ ποῖον τρόπο θὰ γίνεῖ ἡ συγχώνευση αὐτῆ, τὸ κοντινότερο κύτταγμα τῆς σχολῆς αὐτῆς μπορεῖ νὰ ἔχει μιὰ ιδιαίτερη σημασία.

Κύριοι ἐκπρόσωποι τῆς σχολῆς αὐτῆς εἶναι ὁ Henri Rousseau καὶ ὁ Maurice Utrillo. Μερικὰ σημεῖα τῆς ζωῆς τοὺς θὰ ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ δείξουν τὴν ἀφέλεια καὶ τὸν αὐθορητισμὸ τοὺς.

* Ὁ Rousseau στὰ 41 τοῦ χρόνια ἦταν τελωνοφύλακας καὶ τὸ ἐπάγγελμά του αὐτὸ τοῦ ἔμεινε σὰ μόνιμο ἐπίθετο. Ἀπὸ καὶ ἑαφνικὰ παρατάει τὴ δουλειὰ του καὶ πᾶει στὸ Παρίσι μὲ κύρια ἀπασχόλησή του τὴ ζωγραφικὴ. Ὡσπου νὰ ἔρθει ἡ μεγάλη ἐπιτυχία του, μετὰ τὴν ἐκθεσὴ του στὸ Salon τῶν ἀνεξαρτήτων, ἡ μόνη πελατεία του ἦταν ἡ συνοικία ὅπου ζοῦσε. Εἶχε ἀνοίξει ἓνα μαγαζάκι κι' ἐκεῖ ἡ γυναίκα του πουλοῦσε ψιλικά καὶ μαζί καὶ τὰ ἔργα τοῦ ἀντρα της. Συχνὰ εἶχε καὶ παραγγελίες γιὰ πορτραῖτα. Μετροῦσε μὲ δεκάμετρο τὸ μᾶτι τοῦ μοντέλου του καὶ τὸ ἔβαζε στὸν πίνακα, μετροῦσε τὴ μύτη καὶ τὸ στόμα του καὶ τὰ ἔφτανε, στὸ τέλος κατάφερνε ὅλα του τὰ πρόσωπα νὰ μοιάζουν, τὸν ἴδιο, μὲ τὴν ἴδια ἀφελὴ κι' ἀπλοϊκὴ ἔκφραση. Ὅμως ἡ ἀγάπη του στὴν τέχνη δὲ περιοριζόταν μόνον στὴ ζωγραφικὴ. Ἐπαίξε καὶ τρομπόνι καὶ μαντολίνο καὶ φλάουτο. Ἐγραφε λαϊκὰ μυθιστορήματα καὶ θεατρικὰ ἔργα. Ἄνοιξε μάλιστα καὶ μιὰ «Ἀκαδημία» ποὺ μὲ 8 φράγκα δίδασκε ὅλες αὐτὲς τὶς τέχνες, ἀκόμη καὶ σολφέζ καὶ θεωρία. Μὰ καὶ ἡ αἰσθηματικὴ πλευρὰ τῆς ζωῆς τοῦ ἔχει τὸ ἴδιο χρώμα ἀφέλειας, παιδικῆς σχεδόν. Παντρεύτηκε δύο φορές καὶ στὰ 63 τοῦ χρόνια, χήρος, βρῆκε τὸ ἴνδαμά του

σὲ μιὰ γυναίκα 54 χρονῶν Οἱ γονεῖς τῆς ἄμως παρ' ὅλες τὶς καλὲς τοῦ προθέσει τοῦ ἀρνήθηκαν «τὴν χεῖρα τῆς». Αὐτὸ βέβαια τοῦ κόστου πάρα πολύ. Ἐν τῷ μεταξὺ μὲ τὴ ζωγραφικὴ τοῦ εἶχε γίνει γνωστὸς καὶ ἀγαπητὸς σὲ ὄλους τοὺς μεγάλους ζωγράφους καὶ καλλιτέχνες καὶ ἰδίως στοὺς κυβιστές. Γι' αὐτὸ ὅταν πέθανε τὸ 1910, ὁ ἀπόστολός τους, ὁ περίφημος ποιητῆς Apollinaire, ἔγραψε τὸ ἐπιτύμβιό, πὸν χάραξαν στὸ τάφο του.

Ὁ Utrillo πάλι, ἀντίθετα μὲ τὴν καλοκάγαδη, ἡσυχῆ, ἀστική, μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ, ζωὴ τοῦ Rousseau, ἀπὸ τὴ στιγμή πὸν γεννήθηκε βρέθηκε σ' ἓνα περιβάλλον μπόεμικο καὶ καλλιτεχνικό. Ἦτανε νόθος γιὸς τῆς Susanne Valadon ὅταν αὐτὴ ἦταν ἀκόμη 16 χρονῶν. Σὰ γεννήθηκε, ἡ μητέρα του εἶχε ἤδη προβιβασιτῆ ἀπὸ χορευτριά ἀκροβάτρια σὲ λαϊκὰ πανηγύρια, σὲ μοντέλο τοῦ Toulouse Lautrec, τοῦ Renoir καὶ ἄλλων μεγάλων ζωγράφων. Ἀργότερα ἡ ἀνοδὸς τῆς αὐτῆ εἶχε καὶ συνέχεια γιὰ τὸ Toulouse Lautrec ἀνακάλυψε τὸ ταλέντο τῆς τὸ ζωγραφικὸ καὶ τὴν ἔλάνσασε σὰ ζωγράφο. Ἐν τῷ μεταξὺ παντρεύτηκε 2 φορές καὶ ὁ δεύτερός τῆς ἄντρας, ζωγράφος, τὴν ἔβαλε μέσα στὸν κύκλο τῶν πρωτοπόρων τῆς τέχνης, Apollinaire, Picasso, Braque, Derain, Modigliani.

Ἔτσι ὁ Utrillo ἀκολούθησε τὴν πολυτάραχη ζωὴ τῆς μητέρας του καὶ αὐτὸ εἶχε μεγάλη ἐπίδραση στὴ ζωὴ καὶ στὴ ζωγραφικὴ του, ὅπου πέρασε διάφορα στάδια τεχντροπίας καὶ ἰδίως χρώματος, χωρὶς φυσικὰ ποτὲ νὰ χάσει τὴν προσωπικότητά του. Τὸ ὄνομά του τοῦ πτόδωσε ἓνας φιλόλογος Ἰσπανὸς Miguel Utrillo, μιὰ καὶ ὁ πραγματικὸς πατέρας του, κάποιος Boissy δὲν τὸν εἶχε ἀναγνωρίσει. Ἀπὸ μικρὸ παιδί ἦταν πολὺ νευρικός καὶ εὐαίσθητος καὶ σὰ δέκα του χρονία εἶχε κι ὄλας πάρει τὴ συνήθεια νὰ πίνει.

Ἔτσι τὸν ἔβγαλαν ἀπὸ τὸ σχολεῖο καὶ ἀπὸ τότε ἐπιδόθηκε στὴ ζωγραφικὴ. Μὰ ἡ συνήθεια τοῦ μεθυσιοῦ δὲν τὸν ἄφησε σ'

ὄλη του τὴ ζωὴ, μάλιστα εἶχε καὶ ὀλέθρια ἀποτελέσματα στὴν ὑγεία του, γιὰ τὴν συχνὰ τὸν χτυποῦσε στὸ μυαλὸ καὶ τότε τὸν κλείνανε στὸ φρενοκομεῖο.

Ἐγὼ τὸν θυμοῦμαι σὲ μιὰ ταβερνοῦλα κοντὰ στὸ Atelier στὸ Θέατρο πὸν ἔργαζόμουνα στὸ Παρίσι, ὅπου πηγαίναμε μὲ τοὺς ἠθοποιούς καὶ τὸν Dullin νὰ ζωγραφίζει ἀνάμεσα σὲ ἄδειες μπουκάλες καὶ ποτήρια σὲ ἓνα ἰδιαίτερο καμαράκι πὸν τὸν ἔχωνε ἐπίτηδες ἡ Mgr Toumaire ἡ ταβερνιάρισα. Ἀπὸ τὴν ὑπόθεση αὐτὴ τὸ ζεῦγος Tourgaïne ἔκανε ἑκατομμύρια, γιὰ τὴν ἀντὶ τοῦ λογαριασμοῦ κρατοῦσε τὰ ἔργα του καὶ εἶχαν κάνει ὀλόκληρη συλλογὴ. Κι' αὐτὸ γινόταν πάντα σὲ ὅποια ταβέρνα πῆγαινε νὰ πῆ. Λένε μάλιστα πὸς κι' αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ Valadon στὸ μεθύσι του ἐπάνω τοῦ ἔβαινε ἔργα του καὶ τὰ ὑπέγραφε αὐτῆ. Τελευταῖα γιὰ νὰ τὸν σώσει ἀπ' αὐτὴ τὴ μίζερια τὸν παντρεύτηκε μιὰ λόγια ἡ Lucie Rowls. Τὸν ἀποτραβήξε στὸ Midi τῆς Γαλλίας καὶ τὸν φρόντιζε σὰν ἀληθινὴ μάνα του. Πραγματικὰ ἀπὸ τότε καὶ στὴ ζωγραφικὴ του ἀκόμη μπῆκε λίγο φῶς καὶ τὰ τοπία του τὰ πῖο πολλὰ εἶναι ἀπ' τὸ Midi. Ἡ μεγάλη του ὄμως ἀγάπη εἶναι οἱ ἐκκλησίες. Συχνὰ τὶς ζωγράφιζε ἀπὸ κάρτ-ποστάλ καθὼς καὶ πολλὰ ἀπὸ τὰ τοπία του. Αὐτὸ δὲ μειώνει καθόλου τὴν ἀξία τους, ὅπως ἄλλωστε καὶ πολλῶν ἄλλων μεγάλων ζωγράφων πὸν ἐφαρμόζουν αὐτὴ τὴ μέθοδο, μιὰ καὶ ἡ σημασία τῶν ἔργων τους δὲ βρῖσκεται στὴν πιστὴ ἀπεικόνιση τοῦ φυσικοῦ, ἀλλὰ στὴν τέχνη καὶ στὴν προσωπικότητα τῶν πινάκων τους. Ὅπως μάλιστα θὰ δοῦμε, ἐκεῖνο πὸν κυρίως βαρβαίνει στὴν τέχνη τῶν αὐθορημάτων δὲν εἶναι ἡ φύση, ἡ πραγματικότητα, ἀλλὰ ἡ χρησιμοποίησή της σὰ θέμα ζωγραφικὸ, σὰ μέσο γιὰ τὴν ἐκδήλωσή τοῦ ἐσωτερικοῦ τους κόσμου.

Οἱ πῖο πολλοὶ πίνακες τοῦ Rousseau π.χ. εἶναι ἀναμνήσεις του ἀπὸ τὸ Μεξικό, ὅπου βρισκόταν τὴν ἐποχὴ τῶν πολέμων του. Τὰ παράξενα θέντρα πὸν ζωγραφίζει ἔχουνε σὰν πρῶτο τους ὕλικὸ τὴν

πραγματικότητα. Ἡ σύνθεσή, ὁ ἀφελὴς τρόπος πὸν τὰ ζωγραφίζει, φυλλαράκι—φυλλαράκι, ὅπως κάνουν τὰ παιδιά, πὸν στὴν ἀγνόητά τους δὲν μποροῦν νὰ ξεχωρίσουν τὴν ἐντύπωση ἀπ' τὴ γνώση, δὲν ἔχει οὔτε τὴ γνωστικὴ πραγματικότητα τῶν ἀκαδημαϊκῶν, οὔτε τὴν ὀπτικὴ πραγματικότητα τῶν ἱμπρεσιονιστῶν. Αὐτὸ τὸ ἴδιο γίνεται σὲ κάθε πρωτόγονη τέχνη. Τὰ παιδιά καθὼς εἶπαμε ἤδη ζωγραφίζουν ἔτσι. Τὸ ἴδιο φαινόμενο θὰ δοῦμε καὶ σ' ὄλες τὶς λαϊκὲς τέχνες. Τὸ μεγάλο ὄμως παράδειγμα γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες εἶναι ἡ ἀρχαϊκὴ μαστέχνη ὅπου καὶ σὰ ἀνάγλυφα καὶ στὴ ζωγραφικὴ (τοιχογραφίαι, ἀγγειογραφίαι) ἐπικρατεῖ ὁ νόμος τοῦ συμφυροῦ. Φτιάουνε δηλαδὴ τὸν ἄνθρωπο, πρόσωπο, προφίλ, στήθος καὶ μάτια μετωπικά, τὸ κάτω σῶμα πάλι προφίλ, ὅπως ἔξ ἄλλου κάνουν κυρίως καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

Κι' αὐτὰ φυσικὰ ὅσον ἀφορᾷ τὸν πρωτογονισμό καὶ τὸ λαϊκὸ χαρακτῆρα τῆς τέχνης τῶν peintres naïfs. Ὅμως τί θέση μπορεῖ νὰ ἔχει στὴ σημερινὴ τέχνη μὲ τὶς τόσες κατακτήσεις τῆς μιὰ τέτοια τεχντροπία; Γύρισμα πρὸς τὰ πίσω ὅπως πολλὲς φορές κηρύχτηκε; Ὁχι. Τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς μοντέρνας τέχνης εἶναι ὅτι ἐνῶ ὡς τώρα ἀκόμα καὶ στοὺς ἱμπρεσιονιστὲς ὅπως καὶ στοὺς ἀκαδημαϊκοὺς τὸ πρόβλημα ἦταν πὸς θὰ ἀποδώσουν σωστότερα τὴν πραγματικότητα, σήμερα τὸ πρόβλημα αὐτὸ ἔχει μετατοπισθῆ στὸ καθαρὰ ζωγραφικὸ πεδίο, στὸν ἴδιο τὸν πίνακα, στὴ σύνθεση καὶ στὴν ἰσορροπία σχεδίου καὶ χρώματος καὶ στὴν ἐκφραστικὴ του δύναμη, πὸν μπορεῖ πιά νὰ ἀναφέρεται ὄχι μόνο στὸν ἔξωτερικὸ μὰ καὶ στὸν ἐσωτερικὸ κόσμο. Μὲ τὸ δυνατὸ γνήσιο αἰσθημὰ τους καὶ τὶς μεγάλες ζωγραφικὲς ἀρετὲς τους στὸ χρῶμα, τὴ σύνθεση καὶ τὸ σχέδιο, τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἔργων τῶν αὐθόρητων γιὰ τὴ σύγχρονη τέχνη εἶναι μεγάλο σύμφωνα μὲ τὴν παραπάνω ἀντίληψη.

Ἐξακολουθώντας μάλιστα τὴ σειρά αὐτῆ τῶν σκέψεων πολλὲς φορές μπορεῖ τὸν ἔξωτερικὸ κόσμο νὰ τὸν ἀναπλάθουμε μὲ τὴ φαντασία μας, νὰ τὸν ἀναδημιουργοῦμε σύμφωνα μὲ τὶς ἐσωτερικὲς καὶ αἰσθητικὲς μὲς ἀνάγκες καὶ νὰ φτιάοουμε στὸν πίνακα ἓναν κόσμο δικὸ μας, πὸν θὰ ἐκφράζει ὁ μὲς μιὰν ἐσωτερικὴ ἢ αἰσθητικὴ ἀλήθεια, θάχει τὴν ὁμορφιά καὶ τὴν ποιησὴ του, γιὰ τὸ θὰ ἔχει ἀρμονία καὶ προσωπικότητα.

Τρία κλασσικὰ ποραδεῖγματα θὰ εἶχαμε νὰ ἀναφέρουμε καὶ ἐδῶ, γιὰ νὰ στερεώσουμε τὴν ἀντίληψη αὐτῆ καὶ μὲ μιὰ παράδοση μεγαλύτερη ἀπὸ τὰ ἐπιτεύγματα τῆς μοντέρνας τέχνης.

Πρῶτα πάλι θὰ ξαναγυρίσουμε στὰ κλασσικὰ Ἑλληνικὰ πρότυπα. Πὸς ἄλλοιῶς θὰ ἐξηγήσομε τὸν ἀψύχο χρωματισμὸ τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν ἀναγλύφων (μπλε μαλλιά καὶ γένια στὸ κεφάλι τοῦ Νηρέως, κόκκινα τὰ σῶματα τῶν ἀντρῶν καὶ ἄσπρα τῶν γυναικῶν), ἀν ὄχι ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐσωτερικὴ αἰσθητικὴ ἀντίληψη τῆς τέχνης;

Λεύτερο θὰ εἶχαμε νὰ ποῦμε γιὰ τὸν Nicolas Poussin πὸν καθόταν ὥρες νὰ μεμετᾷ τὶς λεπτομέρειες τῆς φύσης, μιὰ ἀσημαντὴ περσοῦλα, καὶ ἔφτιανε μετὰ στοὺς πίνακές του, μεγαλόνοτᾷς τὴν, βράχους ὀλόκληρους, χρησιμοποιοῦτας δηλαδὴ καὶ αὐτὸς μὲ τὸν τρόπο τοῦ τὴ φύση σύμφωνα μὲ τὶς ζωγραφικὲς του ἀνάγκες.

Καὶ ἀκόμα τὸν Delacroix πὸν ἔχει γίνει περίφημη μιὰ φράση του: «Il s' agit de regarder un chat et de peindre un tigre» (πρόκειται, νὰ βλέπεις γάτα καὶ νὰ ζωγραφίζεις τίγρη).

Στὴν τέχνη τῶν peintres naïfs θὰ συναντήσομε αὐτὴ τὴ συγκίνηση καὶ τὸ γερὸ δούλεμα τῶν μικρῶν ἀσημαντῶν πραγμάτων, πὸν σχεδὸν φτάνει στὴ μινιατούρα πιά. Μπροστὰ στὴν ἀγάπη αὐτῆ τῆς λεπτομέρειας παραβλέπουν νόμους βασικούς τῆς προοπτικῆς καὶ ὅπως εἶδαμε ὁ Rousseau ζωγραφίζει τὸ κάθε φύλλο ἀπὸ τὰ δέντρα τὸν χωριστὰ, μετροῖ μὲ τὸ δεκάμετρο τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν μοντέλων του καὶ στὸ πῖο ἀπομακρυσμένο πρόσωπο, δὲν παραλείπει νὰ βάλει τὰ μάτια καὶ γενικὰ ὄλα τὰ χαρακτηριστικὰ, κι' ἄς εἶναι ἀδύνατο νὰ φαίνονται.

Παρατηροῦμε δηλαδὴ μιὰ δυνατὴ ἀγάπη στὰ μικρὰ σημεῖα τῆς πραγματικότητας. Ὁ Rousseau ἔφτιασε νὰ ζωγραφίζει τὸ σπῆττα του μὲ ἀληθινὸ σοβὰ καὶ ὁ Utrillo μὲ γύφο καὶ κόλλα. Χωρὶς ὄμως αὐτὸ νὰ τοὺς ἐμποδίζει νὰ μεταχειρίζονται τὴν ἔξωτερικὴ αὐτὴ ἀλήθεια μ' ἓνα δικὸ τους τρόπο καὶ νὰ φτιάοουν ἔτσι κάτι καινούργιο; πὸν πῖο πολὺ ἀπ' ὄλα εἶναι ἡ ἀλήθεια τῆς δικῆς τους παιδικῆς ψυχῆς, ὁ τρόπος πὸν ἀντικρῶζοῦν τὴν πραγματικότητα. Ἀγνοώντας τὴν προοπτικὴ, καταγοῦνε καὶ τὰ διάφορα πλάνα καὶ ἔτσι ἡ τοποθέτηση ὄλων τῶν ἀντικειμένων σὲ ἓνα ἐπίπεδο σχεδὸν δίνει στοὺς πίνακές τους πολὺ χαρακτηριστικὰ διακοσμτικῆς.

Φυσικά αυτές είναι πολύ γενικές γραμμές που καθένας ανάλογα με την προσωπικότητά του τις έχει γιατί όπως είπαμε και πιο πάνω στη ζωγραφική αυτή πρώτο ρόλο παίζει η ελεύθερη και αυθόρμητη εκδήλωση της συγκίνησης που αφήνει στην απλή, αγνή ψυχή, το αντίκρουσμα των πραγμάτων και φυσικά η εντύπωση αυτή θα ποικίλλει ανάμεσα στις διάφορες ιδιοσυγκρασίες και στην ψυχική διάθεση, που βρίσκεται ο ζωγράφος όταν είναι μπροστά στον πίνακα του.

Έτσι οι πίνακες του Utrillo με το καθαρό μαύρο στο σχέδιο και τη βασιλιά μελαγχολία του Rousseau με την παιδιατική αφέλεια, δεν έχουν την αξία τους, στο αν είναι σωστοί ρεαλιστικοί ή όχι, μα στην ποιήσή τους, στη διακοσμική τους τελειότητα, στο όνειρο και στο αίσθημα που τυλίγουν την πραγματικότητα.

Γι' αυτό κι όλες επιβλήθηκαν στο κοινό και τους έγκολπώθηκαν και τους αγάπησαν οι πιο μεγάλοι πρωτοπόροι της σύγχρονης τέχνης. Γιατί μέσα στο έργο τους είδανε σχεδόν τις δικές τους θεωρίες, εφαρμοσμένες όμως άσυνείδητα, μέσα από την ψυχή και το άγνο καλλιτεχνικό αίσθημα, γιατί, πρέπει να το πούμε κι αυτό, οι peintres naïfs ενεργούσαν αυθόρμητα και όλα αυτά που λέμε κι εμείς έδω για το έργο τους είναι εκ των υστέρων αναλύσεις, γι' αυτό άλλωστε είναι και πραγματικά άδολοι.

Αν όμως προχωρήσουμε όλες αυτές τις αντιλήψεις για την τέχνη που είδαμε ξεχωριστά και σαν ένα άσυνείδητο ρεύμα μέσα στα έργα των αυθόρμητων, και που έτσι ακόμα πιο πολύ φαίνεται, πόσο ζωντανές είναι για την εποχή μας φθάνουμε αυτόματα στην ιδέα να χρησιμοποιηθῆ όχι μόνο η εξωτερική πραγματικότητα για την έκφραση του κό-

σμου μας αλλά και στοιχεία του ίδιου του υποκειμενικού κόσμου, π.χ. Η φαντασία το όνειρο. Έτσι δημιουργείται μια άλλη σχολή, οι oniristes, πρόδρομοι του σουρεαλισμού, που κι αυτή από τις ίδιες αρχές ξεκίνησε. Ανάμεσα στους oniristes ξεχωρίζω τον Chagale και τον αναφέρω εδώ όχι μόνο γιατί τον θεωρώ απ' τους καλύτερους ζωγράφους, αλλά και γιατί το έργο του έχει πολύ αυθόρμητισμό καθώς άλλωστε και όλων σχεδόν των oniristes.

Επίσης θα έπρεπε να αναφέρουμε ανάμεσα στους αυθόρμητους και αρκετές γυναίκες καθώς την Marie Laurencin την Vall-nune Prax Louise Hervieux, Hélène Perdrina ακόμη και την Valadon που με τη χαρακτηριστική στις γυναίκες ένταση του συναισθήματος και της διαίσθησης που εις βάρος ίσως της λογικής κυριαρχούν, διακρίθηκαν στο είδος αυτό.

Έτσι καθώς βλέπουμε οι peintres naïfs αν και δε φτάνουν στις θεωρίες της σύγχρονης τέχνης φιλοσοφικά, ζώντας όμως απλά και ανοιχτά τη σημερινή εποχή φτάνουν να αντικρούσουν ένστικτωδώς τα ίδια προβλήματα και να δίνουν φυσικά, τις ίδιες λύσεις με τον τρόπο τους σ' αυτά. Δεν κάνουν μανιέρας, δεν προσπαθούν να γυρίσουν «πίσω στη λαϊκή τέχνη», μα απλά αφήνουν να μιλήσει το ένστικτό τους και η καλλιτεχνική τους αισθαντικότητα και έτσι ξεπερνούν τα προβλήματα, είναι μς' την εποχή μας, και δεν χάνουν σύγχρονως τίποτα από την αγνή ψυχική διάθεση και τη γνήσια ποίηση του απλού ανθρώπου και η τέχνη τους είναι τόσο πιο αληθινά λαϊκή, όσο γίνεται αυθόρμητα και δίχως προγραμματισμούς.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΑΚΑΛΟ
Καλλιτεχνικός συνεργάτης
του Ε. Ο. Π.

ΤΟ ΠΑΘΟΣ ΜΟΥ

Δ Ι Σ Η Γ Μ Α

Παρατηρούσα την Άννα καθώς προχωρούσαμε και προσπαθούσα ν' ανακαλύψω την αιτία του πάθους μου, του δεσμού που δώ και τρία χρόνια μ' ένωσε ατέλειωτα.

Τίποτα δεν πάλωσε μέσα μου. Οι ίδιες πάντα ανάγκες με τραβούσαν όπως και στην αρχή της γνωριμίας μου. Μονάχα που τώρα προστέθηκε η έννοια της ζήσης και μαζί της οι συχνές μεταλλαγές του ψυχικού μου κόσμου.

Βαδίζαμε το στενό δρόμο. Μιλούσαμε για χίλια πράματα άσχετα με τους εαυτούς μας.

Δεξιά κι' αριστερά απλώνονταν τα χαλάσματα του παλιού νεκροταφείου.

—Νά, δες πόυπε σε μιὰ στιγμή, δες πόσο τάφοι, πόσα μάραθα.

Διαλέξαμε μιὰ στίβα απ' αυτά και καθήσαμε αντίκρου στον ήλιο.

Η ψύχρα ήταν αισθητή... Συνεχίσαμε τη συζήτηση...

...Κάθε τόσο σταματούσαμε και βυθίζαμε τα βλέματά μας στο άπειρο...

Έν' αναστάτωμα ένοιωθα μέσα μου, ένα σφίξιμο της ψυχής, μιὰ υπερδιέγερση της σκέψης.

Ήσφιγγα τις γροθιές μου και συμμαζευόμουν περισσότερο στη θέση μου.

Δεν ξαίρω γιατί δεν αισθανόμουν καλά. Κάτι μ' έπνιγε, και σαν ξαλάφρωμα:—

Τίποτα δεν είναι άργα στη ζωή μονολόγησα.—Μετά, σαν αντίλαλο άκουσα τα ίδια μου λόγια να βγαίνουν απ' τα χείλη της.

Δεν ξαίρω τι ήθελα να πω, έδωσα μιὰ σύντομη εξήγηση και μετά σιώπησα.

...Έχωσα τα χέργια μου πιο βαθειά στις μασχάλες μου και βύθισα το βλέμμα στο βάθος της θάλασσας, όπου ένώνονταν και γίνονταν ένα με τον ουρανό

Ένα συννεφάκι σκίασε το φωτεινό ήλιο... Κρούνα...

Στριμώχτηκά περισσότερο στη θέση μου, κλείστηκα κλειότερο στον εαυτό μου...

Αυθόρμητα τα μάτια μας αντάμωσαν. Στο βάθος τους ένα ατέλειωτο σκοτάδι και μιὰ λάμψη μαζί κούβονταν

Μιὰ τρικυμία, ένας δασμός, μιὰ γαλήνη.

—Ναι της είπα, υπάσχουν κάτι σκέψεις ασύλληπτες, κάτι όνειρα που μάς τυλίγουν ολόκληρους, μπαίνουν έμμονα στο μυαλό μας και μεις πιστεύουμε στην πραγματοποίησή τους. Βαδίζουμε με μόνο σκοπό το σκοπό τους, και δεν υπάσχει ωραιότερο από το να κάνουμε υποθέσεις πάνω σ' αυτά, και να νομίζουμε πως απ' τη μιὰ στιγμή στην άλλη θάρθει η χαρά μαζί με την ολοκλήρωση των σκέψεων και των όνειρων αυτών. Κι' έτσι με μιὰ απειρίγραπτη αίσιοδοξία προχωρούμε όνειρο μετς μέσα σι' όνειρο.

—Τά γεγονότα έρχονται και περνούν σε μιὰ διαρκή κατάσταση έναλλαγής δίχως άρμονία και σχετική ταξινόμηση...

Ένας κύκλος δίχως αρχή και τέλος

Μπροστά μας περνούν χιλιάδες πρόσωπα—δίχως σειρά—με χιλιάδες σκέψεις. Περνούν, ξαναρχονται, μετά ξαναπερνούν.

—Μέσα μας τ' ίδιο χιλιάδες σκέψεις δίχως είρω και τάξη περνούν και φεύγουν από στιγμή σε στιγμή.

Μιὰ ταραχή της σκέψης, ένα δάκρυ, μιὰ ευαισθησία, ένας σπασμός, μιὰ διαρκής μετάπτωση πλημμυρίζει την ύπαρξή μας και κατακλείνει το βάθος μας. Χίλιες δυο επιθυμίες... Χίλιες δυο άνικανοποιήσεις.

Έν' αεράκι ψυχρό σηκώθηκε. Η Άννα σύσθησε πιο κοντά μου. Πήρα το πρόσωπό της στα δυο μου χέρια και βυθίζοντας το βλέμμα μου στο δικό της ψυθίρισα:

—Είσαι το πάθος μου Άννα, η άρρώστεια μου, ο θάνατός μου ή ζωή μου!

Μπροστά μας σωριάζονταν οι μαρμάρινες πλάκες των χαλασμένων τάφων. Πιο μακριά η πολιτεία απλώνονταν ατέλειωτη.

Μερικά καράβια χάνονταν μέσα στην άπεραντωσύνη της θάλασσας.

Μιὰ συνοδεία, κάτι κλάματα μάς συνέφεραν. Γυρίσαμε τα μάτια μας προς τα κεί.

Μιὰ νεοχτισμένη εκκλησιά όρθωνε επιβλητικά τ' άνάστημά της στο γαλάζιο φόν-

τό. Κάτι σταυροί σκόρπιοι δίχως καμιά τάξη αποτελούσαν το νεκροταφείο τῆς συνοικίας. Κανένα κυπαρίσσι.

Οἱ ἄνθρωποι θάβανε ἕναν νεκρό.

Ἀσυναίσθητα τὰ χέρια μὰς ἐνώθησαν.

—ὦ! ναί μοῦπε, ναί, ὑπάρχουν τόσα πράγματα πού δὲν γνωρίζουμε.

Εἶναι τόσες οἱ σκέψεις πού κατακλείνουν τὸ βάθος μὰς. Καί μετὰ ἡ ζωὴ, ἡ ἀτέλειωτη ζωὴ!!!

Ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή ξεπροβάλαν νέα ζευγάρια καὶ τραβοῦσαν τὴν ἀνηφοριά.

Τὰ πράσινα πεῦκα στόλιζαν τὴν πλαγία τοῦ βουνοῦ.

Πέρα, κάτι στρατιῶτες γυμνάζονταν...

Ἐνα λύσιμο τῶν χειρῶν, ἕνα χᾶδι καί μετὰ πάλι τὰ λόγια πού σπάζαν τὴ σιωπὴ μὰς.

—Ναί Ἄννα, σοῦ ζήτησα πολλά, ἴσως περισσότερα ἀπ' ὅτι μπορεῖς νὰ μοῦ δώσεις ἀπ' ὅτι ἔχεις τὴ δύναμη νὰ μοῦ δώσεις γι' αὐτὸ καὶ σοῦ γίνουμαι παράξενος, ἀκατανόητος.

Βλέπεις ἡ δίψα, τὸ πάθος οἱ ἀνικανοποιήσεις, αἱ μεταπτώσεις πού μὰς εἶναι ἀδύνατο νὰ τὶς παρακολουθήσουμε καὶ νὰ συγκρατήσουμε μὲ τὴ σκέψη μὰς τὸν εἰρμὸ τούς.

«Κάθε στιγμή κι' ἕνας καινούργιος ἄνθρωπος γενιέται, κάθε στιγμή κι' ἕνας ἄλλος πεθαίνει...»

Ὁ ἥλιος βρισκόνταν στὴ δύση του οἱ σκιᾶς ἀπλώνονταν στὴ μεγάλη πολιτεία...

Ἐνα καράβι γλυστρουῖσε στὸ γυαλί τῆς θάλασσας. Πίσω του μιὰ ἄσπρη γραμμὴ, καί μετὰ... τίποτα!!!

Σηκωθήκαμε. Πήραμε τὸ μονοπάτι πού περνοῦσε ἀπ' τὸ νεκροταφείο. Δυὸ νεκροθάπτες μὲ τὰ φιαρίγια σκεπάζαν τὸ νεκρὸ πού θάψανε πρὶν ὅλο λίγο. Εἶχαν ἀργήσει γι' αὐτὸ καὶ βιάζονταν.

Προσπεράσαμε βιαστικά...

...Ἐνα σφιγμένο ἀκατανόητο νοιώθαμε στὶς ψυχές μὰς...

...Στὸ δρόμο δὲν ἀλλάξαμε πρᾶξ ἑλάχιστα λόγια...

...Ἡ κίνηση τὸ ἴδιο σὰν καὶ χτές...

...Οἱ ἄνθρωποι γυρνοῦσαν σκυφτοὶ ἀπ' τὸ κόπο τῆς δουλειᾶς...

Σὲ λίγο χωρίσαμε... Ἀποφύγαμε κάθε ματιᾶ...

...Τὸ χέρι τῆς Ἄννας ἦταν κρύο.

Ἐφυγα μὲ τὴν ψυχὴ σφιγμένη. Τὰ βήματά μου βαρῆα τᾶσερα στὴ φαρδιά λεωφόρο. Τὸ σούρουπο ἄρχισε νὰ πυκνώσει καὶ νὰ παρακολουθεῖ τὰ ἄστατα βήματά μου τὴν ἄστατη σκέψη μου.

Ὅγκοι σκοτεινοὶ τὰ σπίτια πιέζαν μ' ἕνα παράξενο τρόπο τὴν ὑπαρξή μου. Πονοῦσα!!!

Τὸ σκοτάδι ὅλο πύκνωνε, ὅλο καὶ σιγὰ εἶσαι ἀπαλὰ γλυστρουῖσε γύρω μου μέσα μου. Χαμένος δρόκλος μὲσα του ἔφαχνα νὰ βρῶ τὴν αἰτία τοῦ πόνου μου.

Ἡ νύχτα μὲ τύλιγε στὰ μαῦρα τῆς πέπλα...

Καθισμένος στὸν ἐξώστη τοῦ σπιτιοῦ μου βυθίζομαι σὲ σκέψεις πού στὸ τέλος χανόμουν παιχνίδι ἐγὼ μὲσα στὴν ἀπεραντοσύνη τους. Πέρα μακριὰ βρισκόνταν ἡ Ἄννα ζητώντας νὰ βρῆ κάποια λύση γιὰ τὴν ὅλη ζωὴ μὰς.

Τὸ ραδιόφωνο ἔφερε ἀπὸ μακριὰ τὶς νότες μιᾶς παράξενης μουσικῆς καὶ γὰ χανόμουν μὲσα στὴν ἀσυνάρτητη ἁρμονία τους, καὶ αὐτὴ χάνονταν μὲσα στὸ ἀκατανόητο βάθος τῆς ψυχῆς μου. Τὸ σκοτεινὸ φόντο τ' οὐρανοῦ κρατοῦσε συντροφικὰ στὴ πλήξη μου. Ἡ μεγάλη πολιτεία ἀπλώνονταν κατ' ἀπ' τὸ βλέμμα μου ἤσυχη, γαλήνια σὰν νὰ μὴν τὴν παραδέρενε καμμιὰ ἔννοια, σὰ νὰ μὴ ζοῦσαν μὲσα σ' αὐτὴ χιλιάδες ὑπάρξεις —νὰ σὰν καὶ μένα, σὰν τὴν Ἄννα— πού ζητοῦσαν νὰ βροῦν κάποια λύση στὸν πόνο τους.

Οἱ ὄρες περνοῦσαν ἀσυναίσθητα. Ἡ αὐγὴ ἄρχιζε νὰ ροδίζει.

Τὰ σκοτάδια δειλὰ ὑποχώρησαν μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο τοῦ φωτός.

Οἱ πρῶτες ἀχτίνες τοῦ ἡλίου μὲ βρῆκαν καθισμένο στὸν ἐξώστη.

Ἐνα δάκρυ κύλισε ἀπ' τὰ μάτια μου στὸ πρόσωπό μου.

Μερικὲς λέξεις ψυθιριστὰ βγήκαν ἀπὸ τὰ χεῖλή μου.

Εἶσαι τὸ πάθος μου Ἄννα, ἡ ἀρρώστειά μου ὁ θάνατός μου ἡ ζωὴ μου

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΡΑΚΩΣΤΑΣ

Η ΕΡΕΥΝΑ ΜΑΣ

Τὸ «Ἐκίνημα», σὰν ἐκφραστὴς κάθε πνευματικῆς ἀναζήτησης, κι' ἀνησυχίας τῶν νέων, ἀρχίζει ἀπὸ τοῦτο τὸ φύλλο μιὰ ἐνδιαφέρουσα ἔρευνα πάνω στὰ βασικὰ προβλήματα τοῦ Νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Τὰ προβλήματα αὐτὰ ἀπασχολήσανε βέβαια καὶ ἄλλες γενιές. Τὴ σημερινὴ ὅμως γενιὰ τὴν ἀπασχολοῦνε πρὶ ἐπιταχτικὰ καὶ γι' αὐτὸ οἱ περισσότεροὶ νέοι σήμερα ζητοῦνε, ψάχνουνε, μελετοῦνε καὶ φροντίζουνε νὰ φωτιστοῦνε, πάνω στὰ ἐρωτήματα, αὐτὰ νὰ βροῦνε καὶ νὰ ἐφαρμοῦσουνε τὴ σωστή, τὴ γόνιμη λύση τους. Τὸ «Ἐκίνημα», ἔχοντας τὴ γνώμη ὅτι ἀνταποκρίνεται στὴ λαχτάρα, στὸν πόθο αὐτῶν τῶν νέων πού ἀγαποῦνε καὶ μελετοῦνε τὴ νεοελληνικὴ πραγματικότητα, θέτει τὰ παρακάτω τρία ζητήματα πού σχετίζονται μὲ τὴν περασμένη, τὴ σημερινὴ καὶ τὴν αὐριανὴ νεοελληνικὴ ζωὴ καὶ καλεῖ τοὺς καθηγητὲς καὶ τοὺς φοιτητὲς τοῦ Πανεπιστημίου μὰς νὰ ἀπαντήσουνε σ' αὐτά:

1) Σχέση τοῦ Νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὸν ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ καὶ τὸ Βυζαντινὸ πολιτισμὸ.

2) Σχέση τοῦ Νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ μὲ τὸν Εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ.

3) Νεοελληνικὸς πολιτισμὸς:

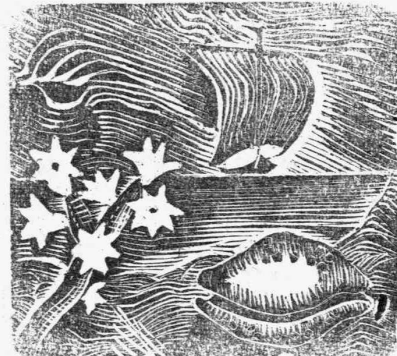
α) Σύνθεση, γενικὸς χαρακτηρισμὸς.

β) Ἡ σημασία τῶν λαογραφικῶν στοιχείων μὲσα στὸ νεοελληνικὸ πολιτισμὸ.

γ) Ἡ θέση τοῦ ἐργαζόμενου, τοῦ ἐπιστήμονα καὶ τοῦ καλλιτέχνη μὲσα στὸ νεοελληνικὸ πολιτισμὸ.

δ) Ἡ θέση τοῦ νέου καὶ τῆς νέας μὲσα στὸ νεοελληνικὸ πολιτισμὸ.

Ἀπὸ τὰ 3 αὐτὰ ζητήματα μπορεῖ κανεὶς νὰ πραγματευθῆ ὅσα θέλει. Μπορεῖ ἀκόμα νὰ ἀπαντήσῃ κανεὶς εἰδικὰ σὲ ὀρισμένα καὶ στὰ ὑπόλοιπα νὰ ἀπαντήσῃ μὲ χοντρὲς γραμμές. Ἐπειδὴ ὁ χρόνος τοῦ περιοδικοῦ εἶναι λίγος, γι' αὐτὸ παρακαλοῦμε πολὺ διαπραγμάτευση νὰ εἶναι σύντομη καὶ περιεχτικὴ. Οἱ ἀπαντήσεις θὰ δημοσιευτοῦνε μὲ τὴ σειρά πού ἔρχονται.

ΜΠΑΛΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΔΑΣΟΥΣ

Μιά κοπέλλα σ' ένα δάσος
μόνη, δλομόναχη
έτρεχε και γύριζε
τά λουλούδια μύριζε
κι' έπλεκε στεφάνια...

Κι' ήτανε βαθύ τὸ δάσος
καί μεγάλο και πυκνὸ
κι' είχε πύκα κι' εἶχ' ἐλάτια
σπίτια, πόλεις και παλάτια
τῶν τρελλῶν
κορυδαλλῶν.....

"Άσπρη—άσπρη ἡ κοπέλλα
σάν τὰ κάτασπρα λουλούδια
πιὸ δροσάτη κι' ἀπ' τὴ βρύση
και ψηλὴ σάν κυπαρίσσι
μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια
και μ' ὀλόγιομα τὰ στήθεια
σάν τὰ στήθεια τῶν πουλιῶν.....

Γειὰ χαρὰ γλυκεῖα κοπέλλα
ἤλιε γειάσου, γειάσου πλάση...

Ὡς μπορεῖ κανεὶς νὰ πιᾶσει
ὄλ' αὐτὴ τὴν ὁμορφιά;
Τὰ θεότρελλ' ἀγγελουδία
ποὺ σκορπίζανε τραγουδία
παθιακά κι' ἐρωτικά,
τις ἀγνές πεταλουδίτσες
τῆς δροσούλας τις σταλίτσες
ὅπου ἀστράφτουν σάν πετράδια
σάν ἀστροντυμένα βράδνα
σάν παιχνίδια μαγικά,
πές, τί θάπρεπε νὰ τάξω
γιὰ ν' ἀπλώσω νὰ τ' ἀρπάξω;

Κι' ἡ θεότρελλὴ κοπέλλα
ὄλο ἐγέλα, ὄλο ἐγέλα
κι' ἐκινήγαε πεταλοῦδες
κι' ἔπλεκε τρελλὰ στεφάνια
και βουτουσε τὰ φουστάνια
ὄλη νιάτα και χαρὰ
μέσ' στὰ γάργαρα νερά...

—Γειὰ χαρὰ γλυκεῖα κοπέλλα
με τὸ πρόσωπο φεγγάρι...

—Γειὰ χαρὰ σου καρβαλάρη
με τὰ μάτια τὰ θλιμμένα.

Τι γυρεύεις ἀπὸ μένα;

—Τὴν καρδιά σου τὴν ὁρμὴ σου
τὸ φιδίσιό τὸ κορμὶ σου

τῶν φίλιῶν σου τὴ δροσιά.
Θέλω σένα νὰ ρουφήσω
σάν νὰ πίνω νὰ μεθύσω
ἐκατόχρονα κρασιά....

Τὴν κοιτάζω, με κοιτάζει,
ξεπεξεύω, μ' ἀγκαλιάζει
μ' ἕνα σφιγμένο τρελλό,
τῆς δαγκῶν τὸ σταφύλι
ποῦχε στὰ γλῶκὰ τῆς χεῖλη
με θολώνει τὸ μυαλό...
Κι' ἡ θεότρελλὴ κοπέλλα
ὄλο ἐγέλα, ὄλο ἐγέλα
μεθυσμένη ἀπ' τὰ φιλιά
ὅσπου ἔσβυσεν ἡ μέρα
και νυστάξαν τὰ πουλιά.

Λίγη ὥρα είχαν μείνει
τὰ σκοτάδια κι' ἡ γαλήνη
Βασιλιάδες σκυθρωποὶ
κι' ἡ θεότρελλὴ μικρούλα
στὴν θαμπὴν αὐτὴ στιγμούλα
γέμισε ντροπὴ.
Μὰ νὰ ξάφνου τὸ φεγγάρι
σάν νὰ κράταγε σφουγγάρι
ἔσβυσε τὴ σιγαλιά
τὴν γαλήνη, τὰ σκοτάδια
και ξανάφερε τὰ χάρια
και τὰ κόστιμα φιλιά...
Ξαναρχίσαν τὰ τραγουδία
κι' εὐωδιάσαν τὰ λουλούδια
ὅπως πρὶν στὸ ἥλιοφῶς,
ἔσφυγε μ' ἀνατριχίλα
ἀπ' τὰ δέντρα και τὰ φύλλα
κάθε κίνδυνος κρυφός,

—Σήκω, ὁμορφὴ κοπέλλα.
σὴκω κατ' ἐμεῖς μου ἔλα...

—Γειὰ χαρὰ σου καρβαλάρη
κι' ἀτσάλενιο παλληκάρι
με τὰ μάτια τὰ θλιμμένα...
Φάγε και χωρίς ἐμένα.
Μ' ἂν τυχὸν ξαναποθήσεις
τις στιγμὲς αὐτὲς νὰ ζήσεις
τὸ ἄσπρη μου τὰ φιλιά,
ἡ θεότρελλὴ κοπέλλα
θὰ σέ πῆ και πάλι ἔλα
μέσ' τοῦ Δάσους τὴν Φωλιὰ.
1939

ΣΤ. ΦΛΟΡΑΣ

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΔΡΑΜΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΙΚΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Τὸ πνευματικὸ δρῆμα τῆς μεσοπολεμι-
κῆς ἐποχῆς (1918—1939) εἶναι ἡ συνέχεια
και τὸ κορύφωμα τοῦ πνευματικοῦ δρῆμα
τοῦ ποὺ εἶχε ἀρχίσει πρὶν ἀπὸ τὸν πρῶτο
παγκόσμιον πόλεμον, και μοιάζει με τὸ
δρῆμα τοῦ ἀνθρώπου ποὺ εἶχε φτάσει στὸν
Πόλο κι' ἡ τυξίδα του ἔπαυε πιά νὰ δου-
λεύει, κι' αὐτὸς δὲν καταλάβαινε ὅτι τοῦτο
γινόταν, ἐπειδὴ ἀκριβῶς εἶχε φτάσει στὸν
Πόλο.

Τὸν καιρὸ ποὺ κατασίγασε ἐκεῖνος ὁ
πολεμικὸς σίφουνας, μιὰ γενιὰ ἄρχισε νὰ
συνειδητοποιεῖ τὸν κόσμον και τὸν ἑαυτὸ
της. Ζαλισμένη ἀπὸ τὴν ἀντάρα τοῦ πολέ-
μου ποὺ τὸν εἶχε κιάλας ζήσει κάπως
θαμπά, ζήτησε νὰ προσανατολιστεῖ και θέ-
λησε νὰ τὸ ἐπιτύχει χρησιμοποιώντας πα-
λιὰς ἀξίες πολιτισμοῦ. Τῆς εἶπαν: «Εἶναι
πιὰ ξεπερασμένες μὴ τις ἐμπιστεύεσαι».
Ἀνήσχυε ζήτησε νὰ τῆς δώσουν καινούρ-
γιες. Δὲν τῆς ἔδωσαν οἱ πνευματικοὶ ὁδη-
γοί, ἀλλὰ κι' ἂν κάτι τῆς ἔδωσαν, τὸ βρήκε
ἀκατέργαστο και τὸ ἀρνήθηκε, γιατί τὴν
κατεῖχε φόβος μεγάλος μὴ προσκυνήσει
εἰδῶλα. Τὸ ἴδιο σχεδὸν συνέβη με ὄλους
ἐκεῖνους ποὺ ἡ ματιά τους ὄριμασε πρὸ
ἀργά, πάντα στὰ χρόνια τοῦ μεσοπόλεμου.
Ἔτσι διαποτισμένος ἀπὸ ἀπογοητευμένη
ἀνησυχία ὁ μεσοπολεμικὸς ἀνθρώπος ἔκανε
μοῖρα του τὸ χάος, τὸ χάος τὸ μέσα του
και τὸ γύρω του. Καὶ τότε ἄρχισε ὁ παρα-
δαμὸς μέσα στὴ θολούρα, στὴ ρευστότητα
και στὶς ἀντινομίες ποὺ εἶναι οἱ νόμοι τοῦ
χάους... Παρακάτω θὰ ἀγγίξω κάπως μερι-
κὲς χαρακτηριστικὲς πνευματικὲς ἐκδηλώσεις
τῆς μεσοπολεμικῆς ἐποχῆς, ποὺ ἄλλες ἀπ'
αὐτὲς γεννήθηκαν μέσα της, κι' ἄλλες πρω-
τίτερα γεννημένες, βρήκαν μέσα της τρανὴ
τὴν ἐκδήλωσή τους.

**

Οἱ κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπινου πνεύ-
ματος στὸν ἐθνικὸ πολιτισμὸ (Civilisation)
μετέδωσαν τὸ λαχανιασμένο ἀγκομαχητὸ
τῆς μηχανῆς και στὶς περιοχὲς τοῦ πνεύμα-

τος με πρώτη συνέπεια τὴν προσπάθεια
γιὰ τὴν ἀπόλυτη θετικοποίηση, τὴ λογεκο-
ποίησή του (δηλ. τὴ μηχανοποίησή του, γιὰ-
τι ἡ μηχανὴ γιὰ νὰ λειτουργεῖ καλά πρέπει
λογικὰ νὰ δουλεύει και τὸ λογικὸ γιὰ ν'
ἀποδίνει πρέπει νὰ δουλεύει με ἀπόλυτα
καθορισμένους τρόπους, χωρὶς παρεκτροπές,
ὅπως μιὰ καλὴ μηχανὴ) και τὴν ἀποξήραν-
σή του ἀπὸ κάθε συναισθηματισμὸ κι' ἀπὸ
κάθε ἔξασπασμα. Γενικότερα, τὸ ἔμβολο τῆς
μηχανῆς χώθηκε βαθειὰ στὸν πνευματικὸ
πολιτισμὸ (Kultur) κι' ἄφησε τὴ σφραγίδα
του και τοῦτο γιατί ἡ πορεία τοῦ πνεύματος
δὲν εἶναι κάτι τὸ ξεχωριστὸ ἀπὸ τὴν πορεία
τῆς ἱστορίας. Δὲ χρεαίεται μεγάλη προσοχὴ
γιὰ ν' ἀκούσουμε ἀπὸ τὶς μεσοπολεμικὲς πνευ-
ματικὲς ἐκδηλώσεις νὰ μᾶς ἔρχεται τὸ βουητὸ
τῆς μηχανῆς. Δημιούργημα τῆς ἀνάπτυξης
τῶν διεθνῶν ἐπικοινωνιῶν με τὴν πρόοδο
τῆς τεχνικῆς τῶν μέσων μεταφορᾶς ὁ «κο-
σμοπολιτισμὸς», ποὺ σχεδὸν κυριαρχεῖ πο-
σοτικὰ στὴν ἐλληνικὴ πεζογραφία τοῦ μεσο-
πόλεμου (Θεοτοκάς, Καραγάτσης, Καστανά-
κης, Πετσάλης κ. ἄ. Ἄξιοπαρατήρητο εἶναι
ὅτι οἱ δύο δυναμικότεροι σύγχρονοι πεζο-
γράφοι μας, ὁ Βενεζῆς κι' ὁ Μυριβήλης,
δὲν ἀσχολήθηκαν σχεδὸν με τὸν κοσμοπολι-
τισμὸ). Ὁ κοσμοπολιτισμὸς στὴν προκει-
μένη περίπτωσι δὲ σημαίνει τίποτ' ἄλλο,
παρὰ ἀπλὴ περιγραφή τῆς ζωῆς στὰ κο-
σμοπολιτικὰ ἀριστοκρατικὰ κέντρα, κυρίως
χαρτοπαχτικά καζίνα και λουτροπόλεις, με
τὰ κότερα, τὰ ντάνσιγκς, τὰ κοκτέιλς, τὰ
σόκινγκς τις οηχὲς σκέψεις και τὰ χλιαρὰ
συναισθήματα. Τὸ ἂν ὠφέλησε τὴν πεζο-
γραφία μας ἡ ἀπασχόλησή της μ' αὐτὸν
τὸν κοσμοπολιτισμὸ, εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ θέμα
μου. Τοῦτο μονάχα—δείγμα κι' αὐτὸ τῆς
παραπαίουσας μεσοπολεμικῆς ἐποχῆς—θὰ
νὰ παρατηρήσω: ὅτι οἱ πλείστοι Ἕλληνες
πεζογράφοι τοῦ μεσοπόλεμου στάθηκαν μα-
κριὰ ἀπὸ τὸ Λαὸ, τὸ Ἔθνος ποὺ μέσα του
ζοῦσαν κι' ἀρνήθηκαν ν' ἀσχοληθοῦν με
τις ἀγωνίες του και τὰ ὄνειρά του.

Ἡ κούραση, ἡ ψυχικὴ κατάρτιση, ἡ ἀπο-

γοήτευση κι' άπαισιοδοξία τής μεσοπολεμικής εποχής βρήκαν στον αυτόχειρα ποιητή Καρυωτάκη ένα ειλικρινέστατο ερμηνευτή. Ο κριτικός Τέλλος Άγρας γράφει («Νέα Έστία» Γενάρη 1944) ότι ο Καρυωτάκης έζησε το «δράμα τής γενιάς του», μιας γενιάς που σχεδόν δολοκλήρη πέρασε τη ζωή της μπροστά από τις βιτρίνες των βιβλιοπωλείων—άπρόσιτων για τὰ οικονομικά της—στις «άχτινες Ραϊνγκεν» και στις πολιτικές φυλακές. Σωστά, βέβαια, αυτά τὰ λόγια, που δείχνουν και τὰ αίτια του δράματος. Πάντως, η βασική πνευματική συνέπεια είναι τούτη: η σέ κάθε άνθρωπο που σέβεται τον έαυτό του πικρή γεύση του άηδοϋς άδειου των άρρωστων καιρών. Ο Καρυωτάκης αντιμετώπισε ως ένα, δυνατό γι' αυτόν, όριο τή δεινή πραγματικότητα κι' ύστερα έφυγε. Άλλοι πνευματικοί άνθρωποι, με περισσότερη ψυχική άντοχή και δύναμη, δεν τάχασαν μπροστά στο χάος κι' είπαν: «Δέ μπορεί να μέ λυγίσει η πραγματικότητα. Αντίθετα, θά προσπαθήσω να τη λυγίσω έγώ». Κι' έμειναν και μένον. Αύτά, ειδικά για την Ελλάδα. Γενικότερα, τὸ στοιχείο που πρωταρχικά χαρακτηρίζει την πνευματική ύπόσταση και τὸ δράμα του μεσοπόλεμου είναι ὁ πριμιτιβισμός (πρωτογονισμός), έπακολούθημα, καθώς φαίνεται, του θετικισμοϋ στην υπέρτατη έντασή του. Με την τήση πρὸς τὸς πριμιτιβισμό βλέπουμε τὸν άνθρωπο ν' άρνιέται τὸν πολιτισμό του δηλαδή ν' άρνιέται τὸν ὡς τώρα έαυτό του· να πάσχει λοιπὸν βαρεια ἀπὸ ένα τραγικώτατο έσωτερικό διχασμό που άπαντιέται στὰ σταυροδρόμια τής ιστορίας. Ο πολιτισμός, σὰν δημιουργημα του ιστορικῶν ανθρώπων, έχει μοιραία συνέπεια τὴν άμβλυνση τής τραχύτητας τής φύσης γενικά, και ειδικά τὸν εκδηλώσεων του ανθρώπου, τὴν επεξεργασία τους, τὴν καλλιέργεια τους, τὴν καλύτερεψή τους και τὸν έξωτετικό στολισμό τους. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ὁ πολιτισμός και τὰ έπιστρώματα τύπων και ὄχι οϋσίας είχαν φτάσει σὸ κατακόρυφο τὸν 18ον αἰώνα, και ὁ εϋρωπαϊός, πλατύτερα ὁ άνθρωπος τής Δύσης, πνιγὸταν μέσα σὴν πολλή εκλέπτυνση και τὰ κομφοτεχνικά διαποικίλματα τής ζωής του. Ὑστερ' ἀπὸ τὴν πρόοδο τής βιομηχανίας και τή γαλλική επανάσταση τοϋ 1789 ὁ άνθρωπος πεθύμησε να γίνει πὸ φυσικός και άπλός. Άρχισε να νιώθει κάποια άπέχθεια άπέναντι σὸν πολιτισμό του και, ποθαύτως ἀ πηλοισάσει ξανά τή φύση και να προσαρμόσει

σύμφωνα μ' αὐτὴν τὴ ζωὴ του, δείχνεται με τὴν άδισταλαξία του, ὅσο προχωροϋν τὰ χρόνια, νουσταλγός κατά κάποιον τρόπο τῶν πρωτόγονων τραγῶν και τῶν σπηλαίων. Αὐτὴ ἡ πνευματικὴ κατάσταση, πὸ ὁ άνθρωπος δὲν ικανοποιεῖται με τὸν πολιτισμό του και τὴν εξέλιξή του, αλλά ψάχνει σ' άλλους πολιτισμούς, και μάλιστα λιγώτερο εξέλιγμένους, ἢ σὸ ἀπώτερο παρελθὸν να βρεῖ στοιχεία για να ανανεώσει μ' αὐτὰ τὸν δικό του πολιτισμό, είναι ένδειξεις κάποιας κατάπτωσης, παρακμής. Πολλές εκδηλώσεις πριμιτιβισμοϋ είχαν κιόλας φανερωθεῖ πρὶν ἀπὸ τὸν περασμένο πόλεμο. Μά, σὴν εποχὴ τοϋ μεσοπόλεμου διαδόθησαν πλατεία, και σὴν ἴδια εποχὴ γεννήθηκαν κι' άλλες και γέμισε ἡ ἀτμόσφαιρα. Στὰ παραδείγματα πριμιτιβισμοϋ που φέρνω παρακάτω δὲν πρόκειται να κάνω κριτική, αλλά μονάχα διαπιστώσεις.

Ο φροϋδισμός με τὴν ψυχανάλυση, θετικιστικώτατος, φέροντας διασαφηνισμένη τὴν αιτιοκρατία σὴς περιοχές τοϋ πνεύματος με τὴν αναγωγή ὅλων τῶν πνευματικῶν εκδηλώσεων σὸ ερωτικό ένστιχτο—ἀπ' ὅλες τὴς πλευρές τής θεωρίας του έρριξε τὸ σύνθημα τής έρευνας τοϋ ὑποσυνείδητου και τῶν πρωταρχικῶν φυσιολογικῶν στοιχείων τοϋ ἀνθρώπου και συνάμα κήρυξε τὸν πόλεμο ἐνάντια σὲ κάθε αντιφυσιολογικό κατασκεύασμα τοϋ σημερινοϋ πολιτισμοϋ. Ἔτσι, ὁ πριμιτιβισμός βρῆκε στῆρυγμα και σὴν έπιστήμη.

Άλλά και σὴ λογοτεχνία εἰσορμεί ὁ πριμιτιβισμός. Και σὸν πεζὸ λόγο, αλλά κυρίως σὴν ποίηση—ὅπου γίνεται και σχολή—με τὸν σουρεαλισμό. Τρυπώνουμε σὸ ὑποσυνείδητο, λατρεύουμε τὰ μυστήριά του και βγάζουμε ἀπὸ κεῖ ὅ,τι μπορούμε, κι' ὅπως κι' ἄν βγει, πηγαῖο, εἰλικρινές κι' ὑποβλητικό, τὸ τοποθετοῦμε ὕστερα και τὸ θαυμάζουμε κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοϋ νοϋ και προσπαθοῦμε να μαντέψουμε τὸ νόημα τὸυ.

Στὸ σουρεαλισμό κορυφώνεται ὁ ὑποκειμενισμός. Λίγο ἀκόμη θάταν ἀπόλυτος και τέλεια ξένος για τοὺς γύρω του. Συνέπεια τὸ μεγάλου ὑποκειμενισμοϋ, δηλ. συνέπεια τής έλλειψης πολλῶν ὑπεροσσωπικῶν, αντικειμενικῶν στοιχείων ικανῶν να χρησιμέψουν για μέσα διανοητικῆς επικοινωνίας είναι ἡ ασφάλεια κι' ἡ ὑποβλητικότητα, που μᾶς θυμίζουν τοὺς χρησμούς τής δελφικῆς Πυθίας. Θολές, φευγαλέες κι' άπροσδιόριστες καταστάσεις μᾶς μεθοῦν.

Φανερό, ὅτι ξεφεύγουμε πιά ἀπὸ τὸ θετικό σίγουρο τετραγωνικό πνεῦμα. Ο θετικιστὸς σὴν υπέρτατη έντασή του (έχουν διαπιστωθεῖ οἱ σχέσεις τοϋ σουρεαλισμοϋ με τὸν φροϋδισμό) δὲν κινδυνεύει άράγε να ὀδηγήσει σὴν ἀπὸ κάποια έποψη άναίρεση τοϋ ἴδιου τοϋ έαυτοϋ του;) Καί, ὅμως, τὸ παιχνίδι μας τοῦτο με τὸ σκοτάδι τοϋ μυστηρίου διαφέρει ἀπὸ τὸ παρόμοιο παιχνίδι τοϋ ρομαντισμοϋ. Στὸν σουρεαλισμό μᾶς άπασχολοῦν τὰ μυστικά τοϋ ακατέργαστου ὑποσυνείδητου. Στὸν ρομαντισμό μᾶς άπασχολεῖ τὸ συναίσθημα και μάλιστα προσπαθοῦμε να τὸ εκλεπτύνουμε και να τὸ ξεδιανικεύουμε ὀλοένα. Ἐπίσης σὴ ζωγραφική, τὴ γλυπτική και τὴν αρχιτεκτονική τοϋ μεσοπόλεμου συναντᾶμε τὸν πριμιτιβισμό. Ἄς σημειωθεῖ, ὅτι ὁ πριμιτιβισμός σὴς περιπτώσεις που ἔχει κοινὰ στοιχεία με τὸν κλασικισμό (ομοιογιά, ἀπλότητα, φωτεινότητα, καθαρότητα) διαφέρει ἀπ' αὐτόν, γιατί δὲν ἔχει—δὲν μπορεί να ἔχει—οὔτε τὴν ἀβρότητα οὔτε τὴ χάρη οὔτε τὴν ἁρμονία τοϋ κλασικισμοϋ. Σὰν μιὰ παραλλαγὴ πριμιτιβισμοϋ μπορεί να θεωρηθεῖ ὁ κυβισμός τοϋ Ρίσαο με τὴν ἄρνηση τῶν παραδομένων εκφραστικῶν τρόπων και τὴν προσπάθεια για ὑποδήλωση τής «βαθύτερης οϋσίας». Κλείνει συνάμα μέσα του τὴν αντίνομία, στοιχείο συχνοσυνάντητο τοϋ μεσοπόλεμου, γιατί προσπαθεῖ να εκφράσει ξεπροσειονιστικά τὸ βαθύτερο, τὸ μυστικό νόημα με τὸ θετικώτερο μέσο έκφρασης, τὸν κύβο, παρασταίνοντας ἔτσι σύγχρονα τὴν ὀρθογώνια σκέψη μιᾶς εποχῆς θετικιστικῆς και, μαζί, τὴ χαώδη οϋσία τής. Τὴν έλλειψη κάθε καμπύλης γραμμῆς ἡ ὀξείας γωνίας και κάθε διακόσμησης τὴ βρῖσκουμε ὕστερα και σὴν αρχιτεκτονική, καὶ μοντέρνα οἰκοδομικά μεγαθήρια τοϋ μετετὸν—ἀρμέ.

Ο μεσοπολεμικός άνθρωπος ἔφτασε να πάει ὡς τὴς ἡμιάργιες φυλές τῶν μαύρων τῶν τροπικῶν χωρῶν να πάρει τὴ μουσική τους τὴ μάναξη, να τὴν ένώσει με τὸ ρυθμὸ τής βιολῆς και τὸ ἄσθμα τής ανησυχίας και τής αγωνίας που τὸν ἔπνιγε και να φτιάξει τὴν τζάζ. Πῆρε και τὸν λάγνο και ξεκλείδωτο χορὸ τῶν ἡμιαργίων, τὸν ένωσε με τὰ διαλυτικά στοιχεία και τὴν τραχύτητα τῶν καιρῶν τυν κι' ἔφτιαξε τὰ τσάρλεστον, τὰ λάμπεθ-γουνὸκ και τὰ σουίγκ. Πῆρε και μιὰ μαύρη καλλονὴ—παράτησε δηλαδή τὰ μέτρα τής ὀμορφιάς που τοϋ παροῖχε ὁ πολιτισμός του;—τὴν τριγύρισε σ' ὅλο τὸν κόσμο του και μέσα σὸν έρεδισμο

τῆς σκέψης του ὀνόμασε τὴ Ζοζεφίνα Μπαϊκερ «μαύρη Ἄφροδίτη».—Ἔκανε ὅμως και κάτι διαφορετικό: Τὰ καλλιστεία. Στὸς διαγωνισμούς εκείνους τῶν διαφόρων «μῆς», ἴσως να ὑπῆρχε ἀληθινὰ στοιχείο τής ὀμορφιάς, ἡ ἀγνή λατρεία τοϋ ὄραιοϋ που χαραχτήριζε τὴν ἑλληνική ἀρχαιότητα. Νάταν, τάχα, τὰ καλλιστεία ένας ὄραιοϋ γελαστός οἰωνός για τὸ αὔριο, σὲ συνδυασμό με τὴ μεσοπολεμική μέχρι σχολαστικότητας ἐπίδοση τής νεολαίας σὸν ἀθλητισμό;

Τὴν ἔξαρχο τοϋ ακαθόριστου ἄλογου πρωτόγονου στοιχείου τὴ βρῖσκουμε σὲ ὑπέροχη, ἀληθινὰ, εκδήλωση σὴ μερξονική φιλοσοφία. Ο ἱρρασιοναλισμός δὲν είναι, βέβαια, κάτι τὸ καινούργιο σὴν ιστορία τοϋ πνεύματος. Ο μερξονισμός, ὅμως είναι ἀσφαλώς κι' αὐτός σύμπτωμα τοϋ πριμιτιβιστικοϋ ρεύματος τής εποχῆς, ἀφοῦ ἀποδίνει σὸ ένστιχτο τὴν ἀποκλειστικὴ ικανότητα για τὴ σύλληψη τοϋ «καθολικοϋ νοήματος», τοϋ ἀπόλυτου, με τὴν ένόραση ἡ διαίσθηση (intuition) και τὸ τοποθετεῖ ἀξιολογικά, για τὴν ικανότητά του. τούτη, πάνω ἀπὸ τὸ ἄλλο στοιχείο, τὸ λογικό, τής δυσπόστατης ζωικῆς ὀρμῆς (élan vital).

Κι' ένα ἄλλο φιλοσοφικό ρεῦμα, δηλωτικό τῶν καιρῶν ἐμφανίστηκε πρὶν ἀπὸ τὸν πρώτο παγκόσμιο πόλεμο: ὁ πραγματισμός, πού, παραμερίζοντας τὴν προαιώνια διαμάχη ἰδεαλισμοϋ και ὕλισμοϋ για τὸ πρόβλημα τής ἀλήθειας, θεωρεῖ ἀληθινὸ μόνάχα ὅ,τι είναι χρήσιμο σὴν ἀνθρώπινη ζωὴ. Διαπιστώνοντας τὴ συνάφεια τής προσγειωμένης ὀφελμιστικῆς θεωρίας τοϋ πραγματισμοϋ με τὸν θετικισμό ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ σχέση τοϋ πραγματισμοϋ με τὸν ἱρρασιοναλισμό (ὁ James ὀνόμασε δάσκαλό του τὸν Bergson· ἄλλωστε ἡ πηγὴ τοϋ πραγματισμοϋ είναι θεολογική) ἀναρωτιόμαστε: ν' ἀποτελεῖ τάχα ὁ πραγματισμός, με τὴν αντίνομία που κλείνει μέσα του και με τὴν ἄρνηση τής καθιερωμένης θέσης τῶν φιλοσοφικῶν προβλημάτων και τὸ παραμερίσμα τους, δείγμα παρακμῆς ἡ μήπως ἀπὸ μέσα του προσπαθεῖ δειλὰ να μᾶς χαιρετήσει ἡ παρουσία στοιχείων συνθετικῶν;

Ἐπίσης τὸ διάχυτο στοιχείο τής ρευστότητας τής μεσοπολεμικῆς εποχῆς τὸ βρῖσκουμε και σὸ δικαιο διοχετευμένο. Παρατηρήθηκε μιὰ συνεχῆς κι' ὀλοένα μεγαλύτερη τάση τοϋ ἰδιωτικοϋ δικαίου να δημοσιοποιηθεῖ, δηλαδή να ὑποβάλλει σὴ ρύθμιση τοϋ δημοσίου δικαίου σχέσεις που ὡς τώρα τὴς ρύθμιζε εκείνο (πρόχειρο παράδειγμα

οί συλλογικές συμβάσεις (εργασίας), τάση
 οφειλόμενη στην κρατική πολιτική που γί-
 νεται παρεμβατική σε πολλά πεδία των συμ-
 βιωτικών σχέσεων. Και μιὰ ἄλλη βασική
 ροπή ἐκδηλώνεται στοῦ ἰδιωτικοῦ δίκαιου, ἀλλὰ
 καὶ στοῦ ποινικοῦ: ἡ ροπή τῆς παροχῆς πλα-
 τύτερης δικαιοδοσίας στοῦ δικαστή, βασι-
 ζόμενη ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά στὴν ἀνάγκη τῆς
 ἄμεσης παρακολούθησης τῶν ποικιλιῶν καὶ
 τῶν μεταβολῶν τῶν κοινωνικῶν σχέσεων
 καὶ τῆς προσαρμογῆς τοῦ δικαίου πρὸς
 αὐτές, κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη στὴν ἐμπιστοσύνη
 πρὸς τὸν δικαστή. Ἡ τάση αὐτὴ δίνει,
 μπορεῖ νὰ πῆ κανεῖς, κάποια νομοθετικὴ
 ἐξουσία στὰ χεῖρα τῶν δικαστῶν, ὅπως συνέ-
 βαινε στὰ παλιὰ χρόνια καὶ προσκρούει ἔτσι
 στὴν ἀρχὴ τῆς διάκρισης τῶν τριῶν ἐξου-
 σιῶν, τέτια ποὺ διαμορφώθηκε στοὺς συν-
 ταγματικούς χάρτες τῶν εὐρωπαϊκῶν κρα-
 τῶν ἀπὸ τὴς ἀρχῆς τοῦ 19ου αἰῶνα καὶ
 δῶθε. Στὸ ποινικὸ δίκαιο ἡ τάση αὐτὴ
 ἐρχεται σὲ ἀντίθεση ἐπὶ πλέον καὶ μετὴν
 ἀρχὴ «nullum crimen, nulla poena sine
 lege» (κανένα ἐγκλημα, καμμιὰ ποινὴ χωρὶς
 νόμο), ἀφοῦ παρέχει στοῦ δικαστή—ὅπως
 ἔγινε σὲ διάφορους μεσοπολεμικούς εὐρω-
 παϊκούς ποινικούς κώδικες καὶ σχέδια—
 τὴν εὐχέρεια τῆς ἀναλογικῆς ἰσρηνείας, ποὺ,
 ἐπειδὴ προσκρούει στὴν παραπάνω ἀρχή,
 δὲ γίνεται δεχτὴ στὰ πλαίσια τῶν παλιῶν
 ποινικῶν κωδίκων. Εἶναι ἄραγε ἀναχρονι-
 στικὴ, πριμιτιβιστικὴ αὐτὴ ἡ τάση ἢ ἐξε-
 λιχικὴ, μετὴ τις καινούργιες τῆς προϋπο-
 θέσεις;

Τὴν εὐνοίω, κατ' ἀρχὴν, λαχάρια τοῦ
 ἀνθρώπου—ποὺ διαστρεφόμενη, ὅμως μπο-
 ρεῖ νὰ ὀδηγήσει στὸν πριμιτιβισμό—νὰ
 πλησιάσει ξανά τὴ φύση, τὴν ἀνταμώνουμε
 καὶ στὶς μεσοπολεμικὲς ἠθικὲς σχέσεις του.
 Σημειώθηκε μιὰ ὑγιὲς προσπάθεια ἀπαλ-
 λαγῆς ἀπὸ ἀφύσικες συμπεριφορὲς, καθὼς
 καὶ προσπάθεια γιὰ ἀπόρριψη κάθε ἐπιτή-
 δευσης, ἀπόρριψη τόσο ἀπόλυτη ποὺ φτά-

νει ὡς τὴν κυνικὴ εἰλικρίνεια. Ἐπίσης πρό-
 βале ὅμως καὶ ἡ προσπάθεια ἀπαλλαγῆς
 ἀκόμη κι' ἀπὸ τὰ καλλιτεργημένα ἐπιστροφώ-
 ματα τοῦ πολιτισμοῦ πάνω στὶς τραχύτητες
 ὅλων γενικῶν τῶν ἐνστίχτων. Τὰ ἴδια συμ-
 πτώματα διαπιστώθηκαν καὶ στὶς ἐθιμοτυ-
 πικὲς σχέσεις. Μικρὸ παράδειγμα: ἡ μόδα.
 Οἱ δαντέλλες ποὺ ἐκλείναν ἄλλοτε τοὺς λαί-
 μους τῶν εὐγενῶν καὶ τὰ μεταξωτὰ γοβά-
 κια ποὺ ἔσφιγγαν τὰ πόδια τους καὶ οἱ
 περούκες, καθὼς καὶ τῶν γυναικῶν τὰ
 κρινολίνα ἐγκαταλείπονταν σιγά-σιγά, ὥστε
 ἀπὸ τὴν πώση τοῦ φεουδαλισμοῦ, ὥστε
 στὰ χρόνια τοῦ μεσοπόλεμου ἡ ἐνδυμασία
 νὰ γίνε σχεδὸν καθαρὰ πρακτικὴ, περὶ καὶ
 ἀπλή καὶ νὰ φτάσει ὡς τὸ πέταγμα τῆς
 γραβάτας, ὡς τὴν κατάργηση—τὸ καλοκαίρι,
 ἔστω—τοῦ σακκιοῦ, ὡς τὰ σόρτς. Κι' ἀφοῦ
 ὁ λόγος γιὰ ἐνδυμασία δὲν πρέπει νὰ λη-
 σμονήσουμε καὶ τοὺς μεσοπολεμικούς εὐ-
 ρωπαϊκούς γυμνιστές.

* *

Τὸ καῦμένο τὸ ἀνθρώπινο μυαλό, ποὺ
 μέσα του στροβιλίζονται ἦχοι σαξόφωνου,
 ἰδεολογίες κι' ἀεροπλάνα, καὶ οὐρλιάζουν
 παράσιτα ραδιόφωνου, σφυρίχτρες πλοίων
 καὶ τραίνων καὶ πάταγοι ξεπεσμών, ἐνῶ κρα-
 τοῦν τὸ τέμπο σὲ τοῦτο τὸ παραλήρημα οἱ
 ρυθμικοὶ κρότοι τῆς μηχανῆς, μονότονοι
 καὶ σίγουροι σὰν τὰ βαρεῖα βήματα τοῦ
 πεπρωμένου πάσχει. Ὅμως τὸ πνεῦμα τοῦ
 ἀνθρώπου ὅταν παραδέρνε μέσα στῶν ἄρ-
 ρωστων καιρῶν τὸ χάος—τὰ χὰη κρύβουν
 πάντα μέσα τους τὰ ὑλικά τοῦ αὐριο—βρί-
 σκει σιγά-σιγά τὴν κοσμογονικὴ ἰκανότητά
 του τῆς μαεστρίας καὶ τοῦ ρυθμοῦ. Τ' ὄλο-
 κληρωμένο μεσοπολεμικὸ δράμα τῆς πα-
 ρακμῆς μᾶς ὑπόσεται τὴ χαρὰ μιᾶς ἀθρια-
 νῆς καινούργιας ὑγείας. Ἐμεῖς τὰ Νιάτα
 πιστεύουμε σ' αὐτὴ τὴν Ὑγεία καὶ δὲ
 ζοῦμε παρὰ γιὰ νὰ τὴ ζήσουμε.

ΑΡΙΣΤ. ΜΑΝΕΣΗΣ

ΑΠΟ Τ' ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΟΥ ΜΑΣ

ΗΛΙΕ ΜΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡ ΗΛΙΕ ΜΟΥ

«Ἡλιε μου καὶ κύρ ἡλιε μου, κοσμοτριγυριστὴ μου,
 αὐτοῦ ψηλά ποὺ περπατεῖς καὶ χαμηλά γναντεῖεις,
 μὴν εἶδες, μὴν ἀπάντησες μικρῶν παιδιῶν πατέρα;»
 «Δὲν εἶδα, δὲν ἀπάντησα μικρῶν παιδιῶν πατέρα».
 «Μὴν εἶδες, μὴν ἀπάντησες τῶν γυναικῶν τοὺς ἄνδρες;»
 «Μικρορφανούλι ἀπάντησα κάτω στὸ σταυροδρόμι,
 μά ταν τὰ μάτια του γλαρά, τὰ χεῖλια του καμμένα».
 «Ποῦ εἶσουν ὄρφανὸ παιδί κι' ἀπ' τὸ θεὸ ὄργισμένο;»
 «Πῆγα στὴ θειά μου γιὰ ψωμί, στοῦ μάρμαρα μου ν' ἀλλάξω,
 καὶ μ' εἶδ' ἡ θειά μου κι ἔκλεισε κι ὁ μάρμαρας μου καὶ φεύγει
 καὶ μ' εἶδαν τὰ ξαδέφρια μου καὶ με λιθοβολοῦνε».
 «Φεύγ' ἀπ' ἐμπρός μου, στρίγγιλο κι ἀπ' τὸ θεὸ ὄργισμένο.
 Τὶ λέφτουνε τὰ δάκρμά σου καὶ σβήνουν τὴ φωτιά μου».

Ἐκτὸς τῆς Συλλογῆς «Ἑλληνικῶν
 λαϊκῶν τραγουδιῶν»
 τοῦ Legrand.

ΜΑΝΙΑΤΙΚΑ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙΑ

Εὐπνα κι' ἀγρύπνα, μάτια μου, καὶ μὴ βαριοκοιμάσαι,
 γιὰτὶ ὁ ὕπνος ὁ πολὺς μαραίνει καὶ χαλᾶ σε·
 ἄνοιχ' τὰ μάτια τὰ γλαρά, τὰ μορφοχαϊδεμένα
 νὰ κάμης τὰ πικρὰ γλυκὰ καὶ τ' ἄγρια μερομένα.
 Εὐπνα κι' ἀγρύπνα σταυραητέ, καὶ τίναχ' τὰ φτερά σου
 νὰ πέσουνε τὰ χῶματα ποὺ ἔχεις στὰ πούμπουλά σου.
 Εὐπνα τῆς κάτου γῆς παιδί τοῦ χάρου συντεκνάδι,
 ὅπ' ἄγουρο κατέβηκες στὸ μαβρισμένον Ἄδη.
 Εὐπνα, διαμάντι καὶ ρουμπὶ κι' ἀφρὲ τοῦ μαλαμάτου,
 ποὺ ἔχω δυὸ λόγια νὰ σε εἰπῶ τοῦ παραπογεμάτου·

Ἐκτὸς τῆς Συλλογῆς
 Σταυρούλας Π. Ραζέλου 1870.

ΤΑ ΥΠΕΡΒΡΑΧΕΑ ΚΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΥΝΟΥΠΙΩΝ

Τὸν τελευταῖο καιρὸ γιὰ τὰ αἷτια ἀρκετῶν φαινομένων δόθηκε ἡ ἐξήγησις πὸς ὀφείλονται σὲ υπερβραχέα ηλεκτρομαγνητικὰ κύματα, καὶ ἔτσι ἐνῶ μέχρι χθὲς γνωρίζαμε μόνο τὸ ἀποτέλεσμα, σήμερα βρισκόμαστε στὴν εὐχάριστη θέσιν νὰ γνωρίζουμε καὶ τὰ αἷτια ποὺ τὰ προκαλοῦν καὶ κατὰ συνέπειαν νὰ μπορούμε νὰ τ' ἀναπαράγουμε ἐργαστηριακὰ καὶ νὰ τὰ ἐκμεταλλεύουμε κατάλληλα. Στὸ θέμα αὐτὸ ὑπάρχει μιὰ ἀπόδειξις: ἡ μεγάλη ὠφέλεια ποὺ ἔχουμε ἀπὸ κάποια σχετικὴ ἐξήγησις ποὺ δόθηκε στὸ σοβαρὸ ζήτημα τῶν ηλεκτρικῶν ἐκδηλώσεων ποὺ παρουσιάζουν τὰ διάφορα φυτὰ, ζῶα, χωρὶς νὰ ἐξαιρεῖται κ' ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος. Ὁφέλεια γιὰ τὴν καταπολέμησις τῶν κουνουπιῶν, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν ἀνυπολόγητα ζημιά στὴν ὅλη ἀνάπτυξη τῶν ἐθνῶν καὶ ἰδιαίτερα τῆς πατρίδας μας, ποὺ πληρώνει τὸ βαρύτερο φόρο μὲ τὴν πασίγνωστη καισχεδὸν παντοτεινὴ ἐλονοσία τῆς Ἑλλάδας.

Ἡ καταστροφὴ τῶν κουνουπιῶν μ' ἓνα καινούργιο τρόπο εἶναι τὸ θέμα τῆς ἐργασίας αὐτῆς. Ἡ βοήθεια γιὰ τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴ ποὺ ἔγινε ἀφορμὴ ν' ἀνακαλυφθῆ ὁ νέος αὐτὸς τρόπος ὀφείλεται στὴ μεγάλη ἐξέλιξις ποὺ πῆρε ἡ ἐπιστῆμὴ τῆς βιολογίας, ὅστερα ἀπὸ τὴν τόσο ἀπαραίτητη ἀνάμιξις τοῦ ηλεκτρισμοῦ στὶς ὑποθέσεις τῆς. Ἔτσι δόθηκαν ἀρκετὲς ἐξηγήσεις γιὰ ὀρισμένες ἐκδηλώσεις τῶν ζωντανῶν ὀργανισμῶν τοῦ ζωικοῦ καὶ φυσικοῦ βασιλείου, καὶ συγχρόνως πολλὰ καὶ ἀνεξερεύνητα ζητήματα μεγάλου ἐνδιαφέροντος παρουσιάστηκαν μπροστὰ στοὺς ἐπιστήμονες βιολόγους νὰ τὰ πειραματισθοῦν καὶ νὰ τὰ διαλευκάνουν.

Εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴ βιολογία πὸς τὸ πῶς μικρὸ κομμάτι κάθε ζωντανῆς ὕλης εἶναι τὸ κύτταρο, ὁ πῶς μικρὸς δηλαδὴ ζωντανὸς ὀργανισμὸς. Πολλὰ τέτοια κύτταρα σὲ διάφορες ποσότητες ἐνωμένα, ἀπὸ τὰ ἀπλούστερα ὡς τὰ συνθετώτερα συμπλέγματα ἀποτελοῦν τὰ φυτὰ, τὰ ἔντομα, τὰ ζῶα.

Ὅπως λοιπὸν διαπιστώνουνε σήμερα οἱ ἐπιστήμονες βιολόγοι τὰ κύτταρα δὲν μένουν ἀκίνητα, ἀλλὰ ὅπως καὶ τὰ μόρια κινοῦνται, ἔτσι καὶ αὐτὰ εἶναι ἓνας **παλλόμενος** ὀργανισμὸς μὲ τὴν ἑξαιρετικὴν ἰκανότητα νὰ στέλνει καὶ νὰ δέχεται ηλεκτρομαγνητικὰ κύματα, ὅπως ἓνα εἰδικὸ γιὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ηλεκτρικὸ κύκλωμα πομποῦ—δέκτη καὶ μάλιστα **αὐτόματο καὶ αὐτοσυντήρητο**. Ὅπως βρέθηκε ἡ μέση ταχύτητα τῆς κίνησιν τῶν μορίων τῶν αερίων (ἔρευνα Marwell), ἔτσι βρέθηκε πὸς καὶ τὰ ηλεκτρομαγνητικὰ κύματα ποὺ προκαλοῦν οἱ δονήσεις τῶν παλμῶν τοῦ κυττάρου ἔχουν μῆκος 2 ἕως 3 ἑκατομμυριοστὰ τοῦ χιλιοστοῦ.

Ὅπως λοιπὸν τὰ κύτταρα εἶναι πηγὴ ἀκτινοβολίας ἔτσι καὶ κάθε ζωντανὸς ὀργανισμὸς, ποὺ δὲν εἶναι παρὰ σύνολο κυττάρων, παράγει καὶ αὐτὸς καὶ στέλνει ηλεκτρομαγνητικὰ κύματα πρὸς ὅλες τὶς διευθύνσεις. Τὰ κύματα αὐτὰ εἶναι δυνατόν νὰ τὰ συλλάβουμε μ' ἓναν ὑπερευαίσθητο δέκτη μεγάλης ἐνισχυτικῆς ἰκανότητος ποὺ λέγεται κυματογράφος. Μὲ τὴ βοήθειαν τοῦ κυματογράφου καὶ μὲ πειράματα ποὺ γίνανε σὲ πολλὰ εἶδη ζῶων καὶ ἐντόμων ἀποδείχθηκε πὸς καὶ ὁ ἐγκέφαλος τοῦ ἀνθρώπου ἐκπέμπει τέτοια κύματα, μ' αὐτὸ ὅμως τὸ ζήτημα θ' ἀσχοληθοῦμε ἄλλῃ φορᾶ.

Εἰδικὰ στὰ ἔντομα τὰ φαινόμενα αὐτὰ ἐμφανίζονται πῶς φανερά, γιὰ τὴν καὶ τὰ ηλεκτρικὰ φορτὰ εἶναι μεγαλύτερα. Ἡ αὐξηση τοῦ προσοῦ τοῦ ηλεκτρισμοῦ ὀφείλεται στὴν τριβὴ τῶν πτερῶν τῶν ἐντόμων μὲ τὰ μόρια τοῦ ἀέρα—εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴ φυσικὴ πὸς μὲ τὴν τριβὴ παράγεται θερμότητα καὶ ηλεκτρισμὸς—αὐξάνεται δὲ τὸ ποσοῦ αὐτὸ ἀνάλογα μὲ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος κάθε ἐντόμου καὶ ἔτσι ὅπως λέμε κάθε ἔντομο ἔχει ὀρισμένη ηλεκτροχωρητηκότητα.

Ἡ ηλεκτρικὴ αὐτὴ ἐνέργεια δὲν ἐκφεύγει ἀπὸ τὰ ἔντομα, ὅταν προσγειωθοῦν, γιὰ τὴν τὰ πέλματά τους εἶναι κακοὶ ἀγωγοὶ τοῦ ηλεκτρισμοῦ. Ὁ ηλεκτρισμὸς ὅμως ὅπως καὶ ἡ θερμότητα ἀκτινοβολοῦνται καὶ μάλιστα προτιμῶν τὶς αἰχμηρὲς ἄκρες δηλαδὴ τὶς ἀκίδες καὶ τέτοιες στὰ ἔντομα δὲν εἶναι παρὰ οἱ δύο τους κεραίες. Αὐτὲς παίζουν τὸ ρόλο τῆς κεραίας πομποῦ—δέκτη. Θὰ μπόρουσαμε κάλλιστα νὰ τὶς παρομοιάσουμε καὶ μ' ἓνα πυκνωτὴ καὶ μάλιστα μεταβλητῆς χωρητικότητος, γιὰ τὴν τὸ πλησίασμα ἢ ἡ ἀπομάκρυνσις τῆς μιᾶς ἀπὸ τὴν ἄλλη δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μεταβολὴ τῆς ηλεκτρικῆς χωρητικότητος τῶν κεραίων καὶ κατὰ φυσικὴ συνέπειαν, μεταβολὴ τοῦ μήκους κύματος.

Οἱ μεταβολὲς αὐτὲς τοῦ κύματος μελετήθηκαν καὶ ἀποδείχθηκε πὸς ἀντιπροσωπεύουν λέξεις: ὑπολογίσθηκε καὶ ποιὲς περιου λέξεις ἀντιπροσωπεύουν ὀρισμένες μεταβολές. Ἀρχίσε ἐπίσης ἡ σύνταξις τοῦ λεξικοῦ τῆς γλώσσας τῶν ἐντόμων ἀπὸ τὰ ἔρωτόλογα, μὲ τὸ πρῶτο πείραμα, τὸ ἀκόλουθο: ἀφαίρεσαν ἀπὸ ἓνα ἀρσενικὸ κ' ἓνα θηλυκὸ ἔντομο, —ποὺ βρισκόνταν σὲ ὀργανισμό—τὰ μάτια καὶ ὅλα τὰ αἰσθητήρια ὄργανα, τ' ἀπομάκρυναν καὶ κυματογράφησαν τὰ κύματα ποὺ στάλθηκαν ὥσπου νὰ ξανασυναντηθοῦν. Μὴν ἀπορεῖτε καθόλου γιὰ τὸ πὸς τὰ ἔντομα αὐτὰ ξανασυναντήθηκαν.

Μιὰ ἄλλη ἀπὸ τὶς λέξεις ποὺ προσδιορίσθηκε εἶναι τὸ «ἐλα» τῶν μελισσῶν ἢ τὸ «ἐλάτε», ἀν ὑποθέσουμε πὸς τὰ ἔντομα μι-

λοῦνε στὸν πληθυντικὸν. Ἐγινε ἡ ἐργασία αὐτὴ μὲ τὸ ἀκόλουθο πείραμα: τοποθέτησαν μιὰ μέλισσα πάνω σ' ἓνα ἄνθος μὲ πολλὴ γύρη καὶ ἀφοῦ τὸ ἐκάλησαν μ' ἓνα γυάλινο κουδούνι τὸ τοποθέτησαν σ' ἓνα κρυφὸ μέρος. Ὑστερα ἀπὸ λίγο πολυάριθμες μέλισσες προσπαθοῦσαν νὰ φθάσουν στὸ ἄνθος. Συγχρόνως ὅμως μ' ἓνα κυματογράφον συνέλαβαν καὶ κατέγραψαν τὰ κύματα ποὺ ἔστειλε ἡ μέλισσα, καὶ μ' ἓνα εἰδικὸ πομπὸ τὰ ἴδια κύματα εἶναι δυνατόν σήμερα ν' ἀναπαραχθοῦν.

Γιὰ τὴν ἀντίστοιχὴ λέξις τῶν ἀνοφελῶν κουνουπιῶν τοποθέτησαν καὶ πάλι κάτω ἀπὸ τὸ κουδούνι κουνουπία, ὁ πομπὸς ἔστειλε κύματα διάφορων μεταβολῶν, καὶ ὅταν σ' ἓνα ὀρισμένο ἀπ' αὐτὰ ἄρχισαν τὰ κουνουπία νὰ κινοῦνται πρὸς τὸ μέρος τοῦ πομποῦ, αὐτὸ θεωρήθηκε τὸ ζητούμενο κύμα.

Ὅταν ἓνας τέτοιος μικρὸς πομπὸς συμπληρωθῆ μ' ἓνα ἀναρροφητικὸ μηχανήμα ἀέρα καὶ μιὰ δυνατὴ ηλεκτρικὴ φωτιστικὴ λάμπα πολλῶν χιλιάδων κερίων, ἔχουμε ἔτοιμο ἓνα μηχανήμα γιὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν κουνουπιῶν. Ἔτσι ὅταν τὰ κουνουπία πλησιάσουν στὸ πομπὸ ποὺ τὰ καλεῖ, κατευθύνονται πρὸς τὰ ἐκεῖ καὶ πλησιάζουν στὴν ηλεκτρικὴ λάμπα—εἶναι γνωστὸ πὸς τὸ φῶς τραβᾷ τὰ ἔντομα—καὶ ἐκεῖ ἀποροφῶνται μαζί μὲ τὸν ἀέρα ἀπὸ τὸ ἀναρροφητικὸ μηχανήμα. Γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν καταστροφὴ καὶ ἄλλων ὀφελίμων ἐντόμων ποὺ ἔλκονται ἀπὸ τὸ φῶς, τὰ μηχανήματα λειτουργοῦν κατὰ ὀρισμένα χρονικὰ διαστήματα. Ἀπὸ πολλὰς παρατηρήσεις εἶναι γνωστὸ πὸς τὰ κουνουπία βγαίνουν γιὰ τσίμπημα τὰ ξημερώματα καὶ τὸ σούρουπο, καὶ γι' αὐτὸ τὰ μηχανήματα λειτουργοῦν κατὰ τὰ διαστήματα αὐτὰ.

Οἱ δυσκολίες ποὺ παρουσιάστηκαν σ' ὅλες αὐτὲς τὶς προσπάθειες ἦταν τεράστιες. Μόνο γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴ λήψιν τῶν ἐκπομπῶν ἀναγκάσθηκαν νὰ κατασκευάσουν εἰδικὰ μεγάλα διαμερίσματα, ηλεκτρικὰ ἀπομονωμένα (κλουβὶ τοῦ Faraday). Ὅσο

για τὸ ζήτημα τῆς κατασκευῆς τοῦ πομποῦ εἶναι ἀδύνατο νὰ περιγράψω ἐδῶ τις δυσκολίες γιατί ξεφεύγει ἀπὸ τὸ θέμα καὶ ἀποτελεῖ ἐξ ἄλλου εἰδικὸ ζήτημα.

Στὴ Γαλλία χρησιμοποιήθηκε γιὰ πρώτη φορὰ τὸ μηχανήμα αὐτὸ στὴν ἀπλὴ μορφὴ του ὅπως τὸ περιέγραψα. Ἡ πρώτη πρακτικὴ ἐφαρμογὴ ἔγινε σὲ μιὰ ἐλώδη περιοχὴ μὲ δέκα μηχανήματα συγχρόνως. Τ' ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν ἱκανοποιητικώτατα. Δυστυχῶς δὲν ἔχουμε πληροφορίας σήμερὰ ἐὰν προτιμήθηκε ἀπὸ τ' ἄλλα μέσα γιὰ τὴν καταπολέμησι τῶν κονουπιῶν καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὴ μέθοδο ἐκείνη ὅπου ἕνα ἀεροπλάνο πετώντας, ρίχνει πάνω στὰ στεκούμενα νερὰ ἀρσενικό. Ἀξίζει μόνον ν' ἀναφέρω πὼς οἱ πρῶτες παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἀνακάλυψη αὐτῆ ἔγιναν τελείως τυχαῖα ἀπὸ ἕνα Ἑλληνα μηχανικὸ ἀεροπλάνων

ποῦ πειραματιζόμενος μιὰ μέρα καὶ προσπαθώντας νὰ ἰονίσει τὴν ἀτμόσφαιρα γιὰ νὰ παρακολουθήσει τὴν ἐπέδραση ποῦ θάχε σ' ἕνα ἀεροπορικὸ κινήτηρα, εἶδε μὲ μεγάλη κατάπληξη πὼς τὰ τζάμια τοῦ ἐργαστηρίου γέμισαν ἀπὸ ἔντονα. Θυμᾶμαι μάλιστα πὼς περιέγραψε ὅλες του τις παρατηρήσεις σ' ἕνα εἰδικὸ καθηγητὴ τῆς ἐλτονοσίας τῆς ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ὅπως ὅμως ἦταν ἐπόμενο μὲ τὴν ἔλλειψη τῶν τεχνικῶν μέσων στὴν πατρίδα μας εἰς σημειώσεις κλείστηκαν στὸ συρτάρι γιὰ νὰ σταλοῦν μετὰ σ' ἕνα συναδέλφου του μηχανικὸ στὴ Γαλλία, μὲ τὴ ρητὴ ἐντολὴ νὰ τις παραδώσει σ' ἕνα εἰδικό. Οἱ μετέπειτα πληροφορίες γιὰ τὴν ἐξέλιξη ποῦ εἶχε τὸ ζήτημα εἶναι ἀπὸ πληροφορίες περιοδικῶν ἐπιστημονικῶν χαρακτῆρα.

Γ. ΣΤΑΜΠΟΛΗΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

Σύναξες ἥλιο στὴν καρδιά σύναξες φως στα μάτια
στα χεῖλια πήρες τὴ δροσιστὴ κράτησες μες στὰ χέρια
τὴν ἀντρείουσὴν τῆς ελίας ποῦ βλάστησε στὴν ἄμο
στὴ μέση ζώνη φόρεσες ἀλυσταριὰς κλωνάρι
στὶς ἀμασχάλες ζέστανε το νέο τραγούδι, κ' ἦρθες
ἀπ' τὸ ταξίδι, ὡς ἐφυγες: σεμνὴ κι ωραία σαν πρῶτα
στον ἀνεμὸ ἀνεμίζοντας τα ξέπλεχα μαλια σου.
Κι ὡς, τῆς καρδίας το μυστικὸ, τραγούδησαν τα μάτια
καὶ σάλεψαν τα χεῖλια σου στο κάλεσμα τοῦ πόθου
κ' ἐβωδερε ὡς με τύλιξε τοῦ κόρφου σου ἡ ἀνάσα
οἱ ξεραμένες-μου αἰσθησες ξυπνήσανε, καὶ το αἶμα
τινάχτηκε στὶς φλέβες-μου κ' ἡ δροσερὴ ἀγκαλιά-μου
στοχαστικὴ σου ἐφρήθηκε γλυκα το καλοσῶρισες.

Η. ΘΡΑΚΙΩΤΗΣ

ΛΙΓΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΜΕ ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟ

ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Κ. ΛΟΥΒΑΡΗ

Μόλις ἔφτασε στὴν πόλη μας ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Λούβαρης ἀπὸ τοὺς πρῶτους—πρῶτους δέχτηκε (στὶς 22 τοῦ Ἀπρίλη) τὴ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ, τὸ θεατρικὸ τμήμα τοῦ Ε.Ο.Π. μὲ τὸν καλλιτεχνικὸ συνεργάτη του τὸν κ. Κωστὴ Μιχαηλίδη καὶ τὴ Σύνταξη τοῦ «Ξεκίνηματος» μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Πρόεδρο τῆς Ἐποπτείας τοῦ Ε.Ο.Π. τὸν κ. Ἀ. Σιγάλα.

Στὴ λιγύλεπτη συνέντευξή ὁ κ. Ὑπουργὸς φάνηκε πολὺ ἐνημερωμένος πάνω στὸ ἔργο τοῦ Ἐκπολιτιστικοῦ Ὁμίλου καὶ μετὰ μὲ πολλὰ ἄλλα ἐπαινετικώτατα λόγια τόνισε ὅτι ἡ πλατιά καὶ πολυπλευρὴ ἐκπολιτιστικὴ προσπάθεια τοῦ Ε.Ο.Π. ἔρχεται νὰ συμπληρώσει τὸ κενὸ ποῦ ὑπάρχει ἀπὸ πολλὰ χρόνια καὶ δῶθε ὄχι μόνον στὴ Θεοσνίκη ἀλλὰ καὶ σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα δηλ. τὴν ἔλλειψη ἀληθινοῦ πνευματικοῦ βίου ἰδιαίτερα μάλιστα γιὰ τὴ Θεοσνίκη καὶ τὴ Μακεδονία ἢ καλλιτεχνικὴ καὶ πνευματικὴ δράση ὅλων τῶν τμημάτων τοῦ Ε.Ο.Π. ἔχει «μεγάλῃ ἐθνικῇ σημασίᾳ» πρόσθεσε ὁ κ. Ὑπουργὸς καὶ γι αὐτὸ προθυμώτατα θὰ τὴν ἐνισχύσει ἠθικά καὶ ὀλικά, χορηγώντας χρήματα, ἀθλητικὰ εἶδη, καὶ χῶρο γιὰ τὴ στέγαση τοῦ θεατρικοῦ τμήματος. Ἠθικὴ καὶ ὀλικὴ αὐτὴ ἐνίσχυση τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας, ποῦ ἦρθε σὰ συνέχεια καὶ συμπλήρωση τῆς ἐνίσχυσης τοῦ κ. Ὑπουργοῦ Γενικοῦ Διοικητῆ Μακεδονίας καὶ τοῦ Δήμου Θεοσνίκης, μᾶς δίνει καινούργιο θάρρος καὶ κουράγιο νὰ ἐξακολουθήσουμε μὲ κάθε κόπο τὸ πολυπλευρὸ καλλιτεχνικὸ καὶ πνευματικὸ ἔργο τοῦ Ε.Ο.Π. καὶ τοῦ «Ξεκίνηματος».

ΤΙΜΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Ἡ Ἐποπτεία τῶν καθηγητῶν καὶ ἡ Διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ε.Ο.Π. εὐχαριστοῦνε καὶ τοὺς παρακάτω δωρητῆς τοῦ Ε.Ο.Π.
Τὸ Δῆμο Θεσσαλονίκης ποῦ προσέφερε ὡς τώρα 23.000.000 δρχ.
Τὸν κ. Βεργόπουλο ποῦ προσέφερε 15 ἀθλητικὰς φανέλλες καὶ 15 ἀθλητικὰ σωβρακάκια, τὸν κ. Χατζηγεωργίου ποῦ προσέφερε 9 ἑκατομμύρια καὶ τὸν κ. Σιγάλα (καπνεργοστασιαρῆ, ποῦ προσέφερε 5 ἑκατομμύρια.

ΑΚΟΜΑ ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Χωρὶς κανένα σχόλιο δημοσιεύουμε παρακάτω ἕνα γράμμα ποῦ μᾶς ἔστειλε, ἀφοῦ

διάβασε τὸ «Ξεκίνημα», ὁ ξεχωριστὸς λογοτέχνης καὶ χρονογράφος τοῦ «Ἐλευτέρου Βήματος» κ. Π. Παλιοιολόγο:

Ἀγαπητοί μου φίλοι

Καμάρωσα τὸ «Ξεκίνημα» σας. Μὴν παραπονιέσθε γιὰ τις ἀτέλειες τῆς ἐμφανίσεως. Τὶ σημασία ἔχουν αὐτές; Σημασία ἔχει ἡ ὁμῆ, ἡ πίστη, ἡ θέληση, ἡ ἀνησυχία σας. Σὰς σφίγγω μὲ συγκίνηση τὸ χέρι. Πιστεύω στὰ νιάτα καὶ νοιώθω ἰδιαίτερη χαρὰ κάθε φορὰ ποῦ ἡ νέα γενιὰ ἔρχεται νὰ με τονώσει στὴν πίστη μου. Σὰς εὐχαριστῶ, γιατί τὴ χαρὰ αὐτὴ μοῦ τὴ δίνετε σήμερὰ σεῖς μὲ τὴν ἐκδήλωσή τῆς ὠραίας σας προσπάθειας. Πιστεύω σὲ σας. Πιστέψτε καὶ σεῖς στὴν ἀγάπη μου καὶ θεωρεῖτε με πάντα δικό σας.

Η. ΠΑΛΙΟΙΟΛΟΓΟΣ

Η ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ Φ. Ε. Λ.

Μεγάλῃ ἐκπλήξει θὰ δοκίμασαν οἱ ἀξιότιμοι ἀναγνώστες καὶ ἰδιαίτερα οἱ φοιτητῆς τῆς Λέσχης, ὅταν ἐξοφυλλίζοντας τις σελίδες τ' ἀγαπημένου τους περιοδικοῦ εἶδαν νὰ λείπει ἡ στήλη ποῦ κάθε δεκαπενθήμερο τοὺς ἔκανε νὰ ζοῦνε ἀπὸ κοντὰ τὰ πικρὰ ζωτικὰ τὸς ζητήματα, σάν τὰ οικονομικά. Ἄραγε ἡ Φ.Ε.Λ. σταμάτησε νὰ φροντίζει πιά γιὰ τοὺς ταλαίπωρους φοιτητῆς; Αὐτὴ τὴ σκέψη ἴσως νὰ κάμανε πολλοὶ ἀπ' τοὺς συναδέλφους μας. Ὄχι, ὅμως, δὲν συμβαίνει κάτι τέτοιο· κ' αὐτὸ ἔρχεται ἀπ' αὐτὴ τὴ στήλη ἀνόπλη ἡ Φ.Ε.Λ. νὰ τ' ἀποδείξει. Ὅσοι ἀπὸ τοὺς συναδέλφους εἶχαν πεποίθηση στοὺς ἀντιπροσώπους, ποῦ οἱ ἴδιοι τοὺς ἔβγαλαν, δὲν θὰ θαμπωθοῦνε ὅταν δοῦνε πὼς τὰ ζητήματα ποῦ μέχρι χθὲς ἦταν ἀναγκασιώτατα, ἦρθαν σήμερὰ κι ἔγιναν πραγματικότητες. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἀφοῦ ἐξασφαλίστηκε ἡ πλεῖρα τροφодότητὴ γιὰ τὸ μεσημεριανὸ φαγητὸ ἀπὸ τὸν Ἐρυθρὸ Σταυρὸ, δὲν εἶχαμε παρὰ νὰ τραβήξουμε ἀμέσως γιὰ τὸ βραδυνὸ συσσίτιο. Σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τόσο ἡ Φ.Ε.Λ. ὅσο καὶ ἡ Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ Προνοίας ἀγωνίστηκαν ὥσπου κατάρθρωσαν νὰ τοὺς χορηγηθοῦν τρόφιμα καὶ γιὰ τὸ βραδινὸ συσσίτιο γιὰ ὅλους τοὺς φοιτητῆς. Καὶ τώρα δὲν μένει παρὰ σὲ λίγες μέρες μὲλις παραμεριστοῦνε, ἰκαί θὰ παραμεριστοῦνε, τὰ τεχνικὰ ἐμπόδια ν' ἀρχίσουν οἱ φοιτητῆς νὰ τρῶνε καὶ τὸ

βράδυ. Έλπίζουμε πως μόλις μπή ο Μάης θάχουμε γευτεί τα πρώτα βραδινά πιάτα φαγητό. Άλλά ως μη ΄ξεχνάμε όλοι μας πως έχουμε και υποχρεώσεις απέναντι στην υγεία μας γιατί μια παροχή ακόμα από μπιζέλια και μακαρόνια θάταν αρκετή να δώσει τα πρώτα θύματα στομαχοπάθειας. Είναι λοιπόν σκόπιμη μια έκκληση στον σωτήρα Έρυθρό Σταυρό και μαζί μια εύχη πού θάχει σκοπό την παροχή και λίγη «φασουλάδας της Έλληνικής» άλλως τε έχουμε πεποιθήση στον κ. Ram, πού πάντοτε μάς υποστηρίζει, πως και τούτη τη φορά θ' άκούσει τη φωνή μας. "Άς μην έγκληματίσουμε όμως παραμερίζοντες το . . . . «έλεος έλαίου». Τα λαρύγγια μας σκούργιασαν όπως και τα καζάνια στο μαγειρείο. Φωνή απέλπι- σίας σηκώθηκε απ' όλους τους φοιτητές και μαζί μια έκκληση στους λαδέμπορους της πόλης μας: άλλα και μ' όλ' αυτά τα καζάνια έξακολουθούσαν να σκουργιάζουν, όλο να σκουργιάζουν απ' την αλαδιά. Δεν μείναμε όμως με σταυρωμένα τα χέρια. Και σ' αυτό το ζήτημα ριχτήκαμε μ' όλες μας τις δυνάμεις, και να πού τώρα άρχισαν να πέφτουν οι πρώτες σταγόνες λαδιού και να ξαναφέρνουν στις αισθήσεις τους τα έξαντλημένα στομάχια μας. "Υστερα από άγαντες πού βάσταξαν πέντε όλόκληρους μήνες κατορθώσαμε να πάρουμε το περίφημο βαμβακόλαδο και θά μπορούμε από δω και πέρα να τρώμε ένα πιάτο φαγητό με λάδι. Ακόμη γίνονται ενέργειες και για άλλες 2.000 οκάδες λάδι. "Έτσι λύνεται τελειωτικά το ζήτημα του λαδιού.

Σ' όλη την κίνηση για τα παραπάνω ζητήματα δεν μπορούμε να ξεχάσουμε και τις ενέργειες του κ. Πρύτανι, τη στοργική φροντίδα του σεβαστού «γέροντ Πρέσβδρου» κ. Βογιατζίδη, καθώς και την άκουραστη φροντίδα του έπόπτη της Λέσχης κ. Λύτη.

Παράλληλα, μ' όλη την οικονομική κίνηση, το τμήμα άπόρων φοιτητών και το υγειονομικό τμήμα της Φ. Ε. Λ. κινήθηκαν για πρώτη φορά τόσο έντονα για τις γιορτές του Πάσχα. Το τμήμα άπόρων φοιτητών στις 2 του Άπριλη διοργάνωσε μια καλλιτεχνική γιορτή για τον άπορο φοιτητή, στο Κρατικό θέατρο, με την ευγενική συμμετοχή των ήθοποιών του Κρατικού μας θεάτρου και τη θερμή συνεργασία του σκηνοθέτη κ. Μιχαηλίδη· γι' αυτό δεν μπορούμε παρά να ευχαριστήσουμε θερμά τους καλλιτέχνες μας, ύποστηρικτές. Επίσης δεν ξεχνάμε να ευχαριστήσουμε τον ΄Υπουργό Γενικό Διοικητή Μακεδονίας κ. Σιμωνίδη για την προσφορά του από 50 εκατομμύρια επ' ευκαιρία της γιορτής, επίσης τον άναπληρωτή του Δημάρχου κ. Γαρυφάλου για την προσφορά του από 15 εκατομμύρια, τον κ. Άντανίου (10 εκατ.), τον κ. Άντανιάδη (2 εκατ.) και τούς άλλους εύπορους συμπολίτες μας, πού νοιώθουν πραγματικά τις δύσκολες στιγμές πού περνάνε σήμερα οι φοιτητές· έλπίζουμε δε πως σε έλλοντική μας προσπάθεια θά θελήσουν όλοι οι εύποροι συμπολίτες μας να μάς βοηθήσουν.

Τα λεφτά απ' τη γιορτή και τις προσφο-

ρές μοιράστηκαν στους φτωχότερους συναδέλφους μας για να φτιάσουν το Πάσχα. Επίσης ένα μεγάλο μέρος απ' αυτά διατέθηκαν για την αγορά του Πασχαλιάτικου άρνιού.

Το υγειονομικό τμήμα φρόντισε ν' αγοράσει βούτυρο, αυγά, τσουρέκια και άλλα για τους άρρωστους φοιτητές. Άλλά κείνο πού μάς έκανε να νοιώσουμε τόσο την ύπαρξή του όσο και τη σημασία της άποστολής του, ήταν η μεγαλειώδης έκδρομή πού έκανε την Κυριακή τού Θωμά, στις 23 του Άπριλη, στο ανατόριο. Η Έκδρομή έγινε με αυτοκίνητο πού μάς έδωσε ο Έρυθρός Σταυρός και πήραν μέρος σ' αυτή η χορωδία και το θεατρικό τμήμα του Ε.Ο.Π. Φτάνοντας στο ανατόριο μια έπιτροπή από φοιτητές της Φ.Ε.Λ. και του υγειονομικού τμήματος με τον καθηγητή κ. Ξανθάκη και τον έπίπτη της Λέσχης κ. Λύτη μοίρασαν τα δώρα πού άγόρασε το υγειονομικό τμήμα για τους άρρωστους συναδέλφους μας. Στις 3 τ' άπόγευμα, ύστερ' απ' την έπίσκεψη στους βορειά άρρωστους, δόθηκε μια γιορτή, στον Όσκιο των πεύκων της αυλής για την ψυχιαγία όλων των άρρωστων του ανατορίου. Στη γιορτή παραβρέθηκαν ο ύπουργός της Παιδείας κ. Λουβαρις, οι καθηγητές πού μάς συνάδεψαν στην έκδρομή, ακόμη ο καθηγητής και Πρόεδρος της Έπιτοπείας του Ε.Ο.Π. κ. Σιγάλας και ο σκηνοθέτης κ. Μιχαηλίδης. Στην άρχή της γιορτής ένας φοιτητής του υγειονομικού τμήματος τόνισε τη σημασία της ίδρυσης του τμήματος τούτου της Φ.Ε.Λ., τη μέχρι τώρα δράση του, και βάζοντας την έκδρομή τούτη σαν την πρώτη έμπραχτη έκδήλωση της δράσης του, τόνισε πως στο μέλλον κείνο πού θά χαρακτηρίσει τόσο την ύπαρξή του όσο και την ευγενική του προσπάθεια θάνα η πράξη. Στα λόγια αυτά του φοιτητή άπάντησε ο κ. ύπουργός εκφράζοντας την συγκίνηση πού ένοιωσε απ' τη στιγμή πού βρέθηκε μαζί μας και με τα λόγια του άφησε να νοηθεί πως φοιτητές μόνο με άνώτερες και ανθρωπιστικές ιδέες ήταν δυνατό να δείξουν τέτοιο πολιτισμό. "Υστερα άκολούθησε η γιορτή με τραγούδια της χορωδίας κι ένα σκέτος του θεατρικού τμήματος του Ε.Ο.Π. Σ' όλη τη διάρκεια της γιορτής έβλεπε κανείς τη χαρά και τον ένθουσιασμό παράλληλα και την συγκίνηση πού δοκίμαζαν οι άρρωστοι βλέποντας πως οι φοιτητές, αυτοί πού θ' άποτελέσουν την αυριανή κοινωνία, δεν τους ξεχάσαν ούτε και σε τούτες τις δύσκολες στιγμές πού περνάμε.

Και τώρα ύστερ' από μια τέτοια έπιτυχία, το υγειονομικό τμήμα, με πρόεδρό του τον καθηγητή κ. Μιχαλακά, πού προσφέρθηκε μ' όλη του την ευχαρίστηση και δέχτηκε τη θέση αυτή, μπήνει πιά στη συνείδηση των φοιτητών σαν ένας πραγματικός ύποστηρικτής της υγείας τους.

Άλλά προτού τελειώσουμε δεν ξεχνάμε να τονίσουμε πως η Φ.Ε.Λ. παρ' όλες τις έπιτυχίες της δεν διάσσεσε να ένοχλήσει ούτε και τον ίδιο ύπουργό πού φιλοξένησε η Πόλη μας έδω και τόσες μέρες.

Τη Δευτέρα παρουσιάστηκε στο γραφείο του κ. Λουβαρις η Φ.Ε.Λ. κι εκεί του άνάλυσε

όλα τα ζητήματα πού άφορούν τη Λέσχη μας. Ο κ. ύπουργός προθυμοποιήθηκε και ύποσχέθηκε να βοηθήσει μ' όλες του τις δυνάμεις τον άγωνα «περι ύπάρξεως» πού κáνουν σήμερα οι φοιτητές.

Την Τρίτη το μεσημέρι ο κ. ύπουργός κατά παράκληση της Φ.Ε.Λ. έπισκέφθηκε τη Λέσχη μας. Εκεί βλέποντας την κατάσταση του φαγητού ύποσχέθηκε και πάλι με βεβαιότητα μπροστά σ' όλους τους φοιτητές πού βρίσκοντα εκεί πως θά φροντίσει διά του ύπουργείου των Οικονομικών και του Έλληνικού Έρυθρού Σταυρού για το λάδι και για άλλα ζητήματα πού μάς άφορούν άμεσα. "Υστερ' απ' αυτά είμαστε βέβαιοι πού ο κ. ύπουργός της Παιδείας θά πραγματοποιήσει πολύ σύντομα τις ύποσχέσεις του.

ΝΙΚΟΣ ΖΑΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ Φ.Ε.Λ.

Στις 2 του Άπριλη έγινε στο Κρατικό θέατρο η γιορτή της φοιτητικής Λέσχης για τους άπορους συναδέλφους. Στη γιορτή αυτή, πού η έπιτυχία της ύπηρετησε μεγάλη, πήσαν μέρος πρόθυμα πολλοί ήθοποιοί του Κρατικού η καλλιτέχνες του χορού δις Άγάτη Μαλακιάν και ο ξεχωριστός καλλιτέχνης του πιάνου κ. Τώνης Γεωργίου.

Στη γιορτή αυτή άκούσαμε απαγγελίες, δημοτικά τραγούδια (από τις δεσ Κεφαλά, Πίπη και τους κ. κ. Κατράκη και Παπᾶ) είδαμε το άνοιξιάνικο πέταγμα και τη Νοσταλγία, του Σούμαν από τη δα Μαλακιάν και άκούσαμε την «Πολωνέζα» του Σοπέν από τον κ. Γεωργίου. Επίσης παίχτηκε ένα σκέτος η «Γαλάζια χελώνα» με εκτελεστούς ήθοποιούς του Κρατικού. Την έπιμέλεια της γιορτής, την είχε ο άκούραστος σκηνοθέτης και καλλιτεχνικός συνθέτης του Ε. Ο. Π. κ. Κωστής Μιχαηλίδης.

Η ΠΑΣΧΑΛΙΝΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ Ε.Ο.Π.

Η πασχαλιάτικη γιορτή του Ε.Ο.Π. ποΰγινε στο Κρατικό δικαίωσε πέρα για πέρα όλες τις προσδοκίες μας και ένθουσίασε κυριολεκτικά το πυκνό άκροάθριο πού την παρακολούθησε. Η έπιτυχία αυτή του Ε.Ο.Π. στέριωσε ακόμα πιδ γερά την έμπιστοσύνη πού τούδειξε και του δείχνει το κοινό της πόλης μας. Η εμφάνιση αυτή, μια από τις ώραιότερες και έπισημότερες εμφανίσεις του Ε.Ο.Π., είναι κι ένας σταθμός στον δημιουργικό και εκπολιτιστικό του δρόμο. Το μουσικό τμήμα, πού κυριώτερα εμφανίστηκε, παρουσίασε κάτι το πρωτόφαντο για την πόλη μας.

Μια πειθαρχημένη φοιτητική χορωδία (μικτή και άνδρική) απ' 80 πρόσωπα και μια όρχήστρα με πάνω από 25 όργανα.

Η μικτή τραγούδησε με τη συνοδεία της όρχήστρας την «Τσιγγάνικη ζωή» του Σούμαν, η όρχήστρα έπαιξε τη «Μικρή νυκτερινή» του Μότσαρτ και τέλοφ η άνδρική, χορωδία τραγούδησε το «Ζύλνα» του Ροδίου το «Βουκολικό Νέξο» του Γλυκοφρύδη και τη «Βαγγυλίτσα» του Δουράκη. Επίσης άκούσαμε και το φοιτητή Τσιγαρίδα (σόλο βιολί) σε μια Σονάτα του Ταρνίνιο και σε μια Καντσονάτα του Ντ' Άμπροζίο.

Για πρώτη φορά εμφανίστηκε και το θεατρικό τμήμα του Ε.Ο.Π. και η πρώτη του εμφάνιση αυτή μάς γέμισε ένθουσιασμό και έλπίδες για τη μελλοντική του εξέλιξη. Παίχτηκε το μονόπραχτο «Φοιτητικές Γκίνιες» του φοιτητή Π. Οικονομίδη, μια φάρσα παρμένη απ' τη φοιτητική ζωή, γραμμένη με χιούμορ και ζωντανία. Οι φοιτητές πού έρμήνευσαν τους ρόλους είναι οι Γ. Παπαηλιού, Κ. Δόστη, Γ. Μπαλατάς, Τ. Λειβαδάς, Δ. Καρώντης, Κ. Χριστοδουλόπουλος και Π. Οικονομίδης. Το θεατρικό τμήμα μάς έδειξε πολλά και καλά ταλέντα, πού πρέπει να τα χρησιμοποιήσει γρήγορα για το άνεβασμα κάποιου έργου (πολλά ψιθυρίζονται, άλλα δεν ξερούμε ποιά θά είναι) πού το περιμένουμε.

Άφίσαμε τελευταία να ευχαριστήσουμε κι από τη στήλη τούτη τον κ. Κωστή Μιχαηλίδη και το μαέστρο μας κ. Χατζημιχάλη, πού συντελέσανε περισσότερο από κάθε άλλον με τη θερμή, άνιδιότελη και συνηθική προθυμία τους να βοηθήσινε τα Πανεπιστημιακά νιάτα, στην έπιτυχία της γιορτής μας.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΟΥ Π.Σ.Π.Θ.

Γεγονός στην εκπολιτιστική ζωή της πόλης μας είναι και η έκθεση των άποφοίτων του Πειραματικού πού άνοιξε στις 16 του Άπριλη σε μια αίθουσα του Άσουλου. Κριτική για την έκθεση αυτή δημοσιεύουμε σε άλλη στήλη.

ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ Ε.Ο.Η.

"Αν φέρει κανείς στο νου του όλη τη ζωή και τη δράση του Ε.Ο.Π. από τις πρώτες μέρες της δημιουργίας του ίσαμε σήμερα σ' όλες τις εμφανίσεις του, πού γίνανε στο διάστημα αυτό, θά διαπιστώσει ένα σταθερό άνεβασμα, μια γρήγορη πρόοδο από το άτελέστερο προς το τελειότερο. Τη μεγαλύτερη όμως πρόοδο την παρατηρούμε προ-

πάντων στο μουσικό τμήμα. Οι δυο χορωδίες ή καλύτερα οι τρεις χορωδίες του τμήματος αυτού, η άνδρική, η γυναικεία κι η μικτή, όπως επίσης και η ορχήστρα γίνανε πιά ολόκληρα μουσικά συγκροτήματα με καλλιτεχνικώτατη υπόσταση. Γιά να φτάσουν όμως σ' αυτό το σημείο εν' αλήθεια πώς κοπιάσανε και κουρασθήκανε πολύ τα ίδια τα μέλη της χορωδίας και προπάντων ο μαέστρος μας κ. Χατζημιχάλης. "Όλοι όμως οι κόποι αυτοί δεν πήγανε χαμένοι παρά καρποφορήσανε, αναγνωρίστηκανε και πληρωθήκανε απ' όλο το φοιτητικό και το άλλο κοινό της πόλης μας. Η καλαισθητική συγκίνηση, η χαρά, ο ενθουσιασμός κι ο θαυμασμός που προκαλούνε οι χορωδίες κι η ορχήστρα σε κάθε τους εμφάνιση είναι η καλύτερη αναγνώριση και άμοιβη γιά τις προσπάθειες και τους κόπους αυτούς. Αξιοσημείωτη επίσης είναι και η ανάπτυξη του θεατρικού τμήματος. Η ιστορία του είναι βέβαια γνωστή από τα προηγούμενα σημειώματα και γιαυτό δε θα την ξαναπούμε. Κάτι όμως εξεκαλουθεί να γίνεται θα το επαναλάβουμε με ευχαρίστηση. Και οι ήθοιοι μας και ο καλλιτεχνικός συνεργάτης μας κ. Κωστής Μιχαηλίδης συνεχίζουν με μεγάλη δρεξη την εργασία τους και την προσιτομεία τους γιά το ανέβασμα ενός θεατρικού έργου, κάποιου σακκοπειρικού δράματος πιθανά.

Και πιά πρίν, μά προπάντων ύστερα από την πρώτη επίσημη εμφάνιση του θεατρικού τμήματος όλο το κοινό άτυπομνε και περιμένει να ξαναδεί τους ήθοιοιους φοιτητές. Ελπίζουμε ότι το θεατρικό τμήμα δε θα μάς κάνει να περιμένουμε «έπ' άόριστον» αλλά θα τα καταφέρει να έτοιμασθή μέσα σε ένα καθορισμένο και σύντομο όσο γίνεται χρονικό διάστημα.

Η πρώτη επίσημη εμφάνιση που στέριωσε στη συνείδηση της κοινωνίας της Θεογίνης την όντότητα και την καλλιτεχνική υπόσταση του θεατρικού τμήματος συνδυάστηκε με τη μουσική γιορτή του Πάσχα. Δε θα κάνουμε κριτική έδω παρά θα σημειώσουμε άπλως τη γενική εντύπωση και γνώμη γιά το θεατρικό τμήμα. Το μονόπρακτο θεατρικό έργο του φοιτητή Π. Οικονομίδη «Φοιτητικές γκίνιες» το παίζανε οι ήθοιοι μας με μεγάλη επιτυχία και συντελέσανε έτσι αρκετά στην επιτυχία της Γιορτής. "Ας έρθουμε τώρα και στην όλη γιορτή του Πάσχα που έγινε στο Κρατικό θέατρο. Η καλλιτεχνική αυτή γιορτή πολύ σωστά χαρακτηρίστηκε απ' όλους η καλύτερη, η μεγαλύτερη κι η έπισημότερη εμφάνιση του μουσικού τμήματος του Ε.Ο.Π. και την παρακολούθησε ένα πλήθος κόσμου με έπικεφαλής την άνωτερη κοινωνία της Θεογίνης, πράγμα που σε τέτοιο βαθμό δεν έγινε ως τώρα σε καμμιά άλλη γιορτή του Ε.Ο.Π. "Υάτερα από μια τέτοια επιτυχημένη εμφάνιση δικαιολογείται κανείς να έλπίζει και να περιμένει μια σειρά από τέτοιες ώραιες εμφανίσεις του μουσικού τμήματος.

Το άθλητικό τμήμα ζωντάνεψε άρκετά τον τελευταίο καιρό. Η αλήθεια όμως είναι ότι παρ' όλες τις προσπάθειες του γυμναστή

μας κ. Κονταξόπουλου, των συμβούλων καθηγητών κ. κ. Βάρβογλη και Παξινού, όπως επίσης και των φοιτητών άθλητών, το άθλητικό τμήμα πάλι καθυστερεί. Κι η αίτια γιαυτό είναι πολύ σοβαρή. Στο Γυμναστήριο του Πανεπιστημίου δεν υπάρχει τίποτε σχεδόν απ' τα απαραίτητα άθλητικά είδη. Κι η δυσκολία όμως αυτή είναι σίγουρο, ότι θα υπερνικηθή. "Ενα πρώτο ευχάριστο σημάδι γιά την υπερνίκηση της είναι ένα τιμητικό γεγονός, μια μοναδική και γενναία χειρονομία ενός ευπόρου συμπολίτη μας. Πρόκειται γιά τον κ. Βεργόπουλο που προθυμότητα προσέφερε 15 άθλητικές φανέλλες και ισάριθμα σωβαράκια γιά τις ομάδες του βόλεϊ. Σημειώνουμε με συγκίνηση τα λόγια που μάς έπεε όταν μάς έδινε την προσφορά του «Αξίζει, έπεε, «να ενισχύσει κανείς τους νέους που προτιμούν να γυμνάζονται και να άπασχολούνται με την καλλιτεχνική και πνευματική κίνηση παρά να συχνάζουνε στα καφενεία, στα κέντρα και στα καζίνα».

Το Φιλολογικό τμήμα δεν φάνηκε κι ούτε άκούστηκε στο τελευταίο αυτό διάστημα. Φαίνεται πώς ήσυχάζει και ξεκουράζεται ύστερα από τις τόσο συχνές και μπροστά σε τόσες κενές καρέκλες διαλέξεις του.

Αξιοσημείωτο από τη ζωή του Ε.Ο.Π. είναι και η έκδρομή του, που έκανε την Κυριακή στη 23 του Απρίλη, στο Σανατόριο του Αρβεστοχωριού, μαζί με τη Φ.Ε.Α. Με το αυτοκίνητο που διέθεσε ευγενικότατα ο Έρυσθός Σταυρός ταξιδεύσανε έκατό πάνω κάτω φοιτητές και φοιτήτριες της χορωδίας, της ορχήστρας και άλλοι. Η ύποδοξη που κάνανε στους έκδρομείς οι φυματικοί συνάδελφοι καθώς και οι υπόλοιποι είτανε πολύ συγκινητική. Η Φ.Ε.Α. μοίρασε κάμποσα τρόφιμα στους φυματικούς συνάδελφους και η χορωδία τραγούδησε άρκετά τραγούδια. Επίσης μερικοί συνάδελφοι της ορχήστρας παίζανε με τα όργανα τους διάφορα μουσικά κομμάτια. Ίδιαίτερη επιτυχία σημείωσε το θεατρικό έργο «Φοιτητικές γκίνιες» που το παίζανε έξω στην αλλη ό ήθοιοι μας. Τη χαρούμενη άτμόσφαιρα που δημιούργησαν η χορωδία, τα βιολιά και οι ήθοιοι του Ε.Ο.Π., την έκανε ακόμα πιά χαρούμενη και ο έρχομός του Υπουργού της Παιδείας κ. Λούβαρη. Συνεπείτατος ο κ. Υπουργός προς την ύποδοξη του, που είχε δώσει την προηγούμενη μέρα στην έπιτροπή του Ε.Ο.Π. που τον προσκάλεσε, ήρθε με το αυτοκίνητό του στο σανατόριο μαζί με τον ίδιαίτερό του τον κ. Μπάρλα, συνοδευόμενος από τον Πρόεδρο της Έπιτεπείας του Ε.Ο.Π. τον κ. Α. Σιγάλα και τον κ. Κωστή Μιχαηλίδη. Γίνεται λόγος άλλοι γιά τα αίσθήματα, τη σιτογή και το ένδιαφέρο που έδειξε και δείχνει γιά τον Ε.Ο.Π. ο κ. Υπουργός της Παιδείας και γιαυτό δεν θα το επαναλάβουμε. Έδω σημειώνουμε μόνο ότι η συμμετοχή του στην έκδρομή αυτή του Ε.Ο.Π. και της Φ.Ε.Α. ένθουσιασε πρώτα—πρώτα κι έτιμωρα εξαίρετικά και τον Ε.Ο.Π. και τη Φ.Ε.Α. κι έπειτα ίκανοποίησε πάρα πολύ όλους τους φυματικούς του Σανατορίου και ίδιαίτερα βέβαια τους φοιτητές. Κ

αυτό, γιάτι είναι ίσως η μόνη φορά που ύπουργός της Παιδείας έπισκεπτεται τους άτυχους άσθενείς του Σανατορίου κι είναι γνωστό πώς τους άρρώστους τους ίκανοποιεί, τους παρηγορεί όχι μόνο η ύλική ένισχυση αλλά και μια άπλη έπίσκεψη και λίγα καλά λόγια.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΟΥ

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Και νέα έκδήλωση καλλιτεχνική των νέων. Πρόκειται γιά την ομάδα των αποφοίτων του Πειραματικού Σχολείου του Πανεπιστημίου, που αν δεν ψαλέμας, βγήκε από τη φροντίδα και ίσως και την έπιδραση του καθηγητή Πολ. Ρέγκο. "Ετσι έθελα, παρατηρώντας τα έργα των μαθητών, συλλογίσαι τι καλό πήραν από το δάσκαλο και κατά πόσο ήταν σκόπιμο να τους επιτρέψει την εμφάνιση στο κοινό. Γιατί κατά τη γνώμη μου, η μόνη δικαιολογία, να γίνει μια καλλιτεχνική εμφάνιση και μάλιστα μια έκθεση ζωγραφικής, όταν δεν έχουμε ποιότητα ή όταν πρόκειται γιά νέους, είναι η ομάδαική συμμετοχή, είναι η μεγάλη συμμετοχή, όποτε στην αναγκαίότητα της πλατιάς εμφάνισης ύποχωρούν τα άλλα. Έδω πρόκειται γιά μιά ομάδα λίγων νέων, αξιέπαινων που δουλεύουν στην περιοχή της τέχνης, που παρουσιάζονται κάτω από μια γραμμή, την διδασκαλία του καθηγητή τους στο Γυμνάσιο. Κι όμως τίποτε δεν δικαιολογεί την εμφάνισή τους σαν ομάδα, μπορούσαν κάλλιστα να πάρουν μέρος σ' οποιαδήποτε έκθεση μαζί με άλλους (όπως κι έγινε άλλοτε) χωρίς το μάτι να τους ξεχωρίσει και να τους συγκεντρώσει ειδολογικά σ' ομάδα. Καμμιά απολύτως συνάφεια τεχνικής ή στυλ, έστω και μακρινή. Μιά τυχαία και συμβατική συνένωση. Ο δάσκαλος ώρες—ώρες διακρίνεται ανάμεσα από τους πίνακες (40 Μάνιου και το 15 του Γεωργιάδη, που θυμίζουν χρωματικά τουλάχιστο Ρέγκο, ακόμα και μεταξύ τους ομοιότητα—ίδιο θέμα, ίδια χρωματικά μέσα). Φυσικά δεν τον πλησιάζει κανείς, γιάτι νομίζω πώς δεν πρόφτασε ο δάσκαλος να τους διδάξει τ' άπλούτερα πράγματα. Μόνον ο Σαχίνης ξεφεύγει, πάει να σπάσει τα βυζαντινο-έλλαδιτικά μοτίβα του δάσκαλου, και είναι η μόνη δημιουργία εκεί μέσα. Γενικά έκτός από 3—4 έργα, όλα σου θυμίζουν εργόχειρα δημοτικού σχολείου ή φκισήματα ρωμαντικών κοριτσιών, που παίρνουν μια καρτ-ποστάλ και την επεξεργάζονται με άφέλεια. Καμμιά σπουδή, κανένα κέντρο που να σου δείχνει, ότι έστω και νέοι, δεν παραμαλούν να μάθουν τι γίνεται τέλος πάντων με τη ζωγραφική, ποιά προβλήματα έχει σήμερα και πώς τα λύνουν οι σημερινοί Έλληνες ζωγράφοι.

Ξεχωρίζω 2 άκουαρέλλες του Γεωργιάδη με τοπία, που έχουν καλή δουλειά. Επίσης το 35 του Ιατρού (Δρόμος), άληθινά όμορφο σά σχέδιο, δείχνει πώς νοιώθε άρκετά πράγματα από τις βάσεις της ζωγραφικής (προοπτική, σχέδιο) και με την

πρωτογονική άφέλεια, που παρουσιάζεται νομίζω πώς πρέπει να προσέξει τις σύγχρονες τάσεις και θα δημιουργήσει. "Ενώ το 8 ως ποίμε, («Νεκρή φύσις ή άνοιξις») του Βαζάκα, φτάνει να δήςει, πώς ούτε τη χρωματική κλίμακα κατέχει ούτε τις χρωματικές συγγένειες ξεχωρίζει ούτε ακόμη και στοιχειά σύνθεσης δεν έχει, βάζοντας ένα άρχαίο-πρεπές βάθος σε μιά μεγάλη έπιφάνεια χωρικότατου ταπέτου. Τα σχέδια του Μάνιου (44,45,46) άρκετά καλά.

Το 5 Χρυσάνθου, ένω το 54 («Βερίωτικο σπίτι») ίκανοποιεί πολύ, μάς κάνει να πιστεύουμε, πώς δεν τόνισε τόσο ο ίδιος το θέμα του τη στιγμή, που πλάι του φιγουράρει το 53 (Πορτραίτο στη Βέροια) ένα δημιούργημα, που ο χειρότερος διαφημιστής θα το απόδειχαινε.

Λέπει έντελώς σχεδόν το πορτραίτο, αυτό που θα μάς ίκανοποιούσε γιά τη μονοτονία των θεμάτων και γιά την έλλειψη μιάς συγχρονισμένης δημιουργίας. Να πούμε πώς γίνεται έκμετάλλευση της ποικιλίας θεμάτων που ύπάρχει στη Θεογίνη, θάταν άδικο. Κανείς δε δείχνει πώς έχει κραδασθό από τα θέματα αυτά. Είναι φυσικά νέοι, αλλά και στους νέους καμμιά φορά βρίσκεις ταλέντα, που συγκλονίζουν τους μεγάλους.

Η μόνη αξιόλογη εμφάνιση είναι του Σαχίνη. Έδω ξεφεύγουμε άρκετά από τη μονοτονία και το παιδικό εργόχειρο. Έχει άφήσει και το δάσκαλό του πίσω. Έχει μιά μοντέρνα γραμμή και έναν αθύρμητο τόνο στη δουλειά, που ώστόσο μένει ώρες—ώρες ξεκάρφωτος μη βρίσκοντας καμμιά συνειδυτότερη βάση. "Ετσι το 47 («Η Ξενούλα») είναι το καλύτερο έργο εκεί μέσα και όμολογώ πώς συγκινεί πολύ. Δέν αφήνει την εντύπωση της τυχαίας δημιουργίας όπως οι άλλοι. Αλλά έχει κι αυτός την άδυναμία να συγκρατηθεί στο έπίπεδο αυτό και μάς δείνει και καλύτερα πράματα (52).

Γενικά στην έκθεση έλλειψε η άνάταση και η συγκίνηση, που σου δίνουν οι προσπάθειες των νέων, όταν κινούνται στο ρεμα του ένθουσιασμού αλλά και της τέχνης.

ΝΙΚΗΤΑΣ ΒΕΝΙΕΡΗΣ

Ο ΤΥΠΟΣ

—Στα «Γράμματα» του Μαρτίου σημειώνουμε ποιήματα των Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, Κλ. Μιμίκου. Π. Σπάλα κτλ. Διηγήματα του Π. Φλώρου και τη συνέχεια του μυθιστορηματος του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου «Οι δυο κι η Νύχτα». Σ' αυτό το φύλλο τειώνεται και η ένδιαφέρουσα μελέτη του Ν. Π. Ανδριώτη «Το ύφος και τα προβλήματά του στη γλώσσα μας» Σημειώνουμε τέλος, χαρακτηριστικά και την άγγελία της έκδοσης του «Σεινήματος» όπου συγκαταβατικώτατα (καθώς και η «Φοιτητική» και τα «Εδβοικά γράμματα») κρίνεται μονολεκτικά ως «φυλλάδιο». Ίσως

βέβαια δ κ. συντάκτης τῆς στήλης αὐτῆς τῶν «Γραμμάτων» νὰ μὴ χρησιμοποιεῖ αὐτὸ τὸ χαρακτηρισμὸ μὲ τὴν περιφρονητικὴ σημασίαν τοῦ τοῦ δίνουμε συνήθως, δὲν παύει ὅμως ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκφράζει τὴ γνώστη νοοτροπία ὀρισμένων κύκλων τῆς προτείνουσας καὶ τὸ πρῶμα μὲ τὸ ὁποῖο ἐξετάζουν ἀφ' ὑψηλοῦ ὅλες τὶς πνευματικὰς ἐκδηλώσεις τῶν νέων καὶ ἰδιαίτερα τῶν νέων τῆς Ἐπαρχίας.

— Ἐνα καινούργιο περιοδικὸν κυκλοφόρησε στὴν Ἀθήνα. Εἶναι τὰ «Ἐπαρχιακὰ Γράμματα» (Δίμηνη Ἐπιθεώρηση Γραμμάτων καὶ Τέχνης). Σκοπὸς του εἶναι: ἡ πνευματικὴ ἀφύπνιση τῆς ἐπαρχίας, ἡ προσπάθεια γιὰ νὰ ἀγαπήσουνε οἱ νέοι τῆς ἐπαρχίας τὰ γράμματα καὶ τὴν τέχνην, κλπ. τέλος νὰ γίνουν (τὰ Ἐπαρχιακὰ γράμματα) ὁ πνευματικὸς κρῖκος τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ κέντρου καὶ νὰ κλείσουν στὶς σελίδες τους τὸν ἀνήσυχο παλμὸ τῆς ἐπαρχίας. Μιὰ τέτοια προσπάθεια δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ μᾶς βοῆ συνελπίκουρους κ' ἐνισχυτὲς καὶ χαιρετίζουμε τὸ πρῶτο φύλλον τοῦ καινούργιου αὐτοῦ περιοδικοῦ. Ἐχομε ὅμως νὰ παρατηρήσουμε καὶ κάτι. Ἐνα περιοδικὸν τοῦ φιλοδοξεῖ νὰ ἔρχεται σ' ἐπικοινωνία μὲ τὴν ἐπαρχίαν πρέπει κατ' ἀρχὴν νὰ ἔρχεται ταχικώτατα. Νομίζουμε πὼς ὅταν βγαίνει ἕξ φορὲς μέσα σ' ἕνα χρόνον, ὄχι μόνον δὲ θὰ ἐπιτύχει κανένα σκοπὸν ἀλλὰ ἀντίθετα κινδυνεύει νὰ πῆσει στὸ μαρasmus καὶ στὴ ρουτίνα καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη μιὰ ἐκδοσις «δίμηνη» δὲν προσφέρει καμμιά θετικὴ ἐξυπηρέτησι. Περιμένουμε λοιπὸν (ἔφ' ὅσον βέβαια εἶναι δυνατὸν αὐτὸ) μιὰ συχνότερη ἐκδοσις τῶν «Ἐπαρχιακῶν γραμμάτων».

— Στὸ 6ο φύλλον τῶν «Μακεδονικῶν γραμμάτων» τῆς πόλης μας (20 Ἀπριλίου) ἀρθρο τοῦ Γ. Δέλιου μὲ τὸν τίτλον «Ντανταϊσμός—Υπερρεαλισμός—Ποίηση» ποιήματα τῶν Τ. Ζαφειροπούλου, Π. Μηλιοπούλου, Γ. Στογιαννίδη κτλ. Ἐπίσης συνεχίζεται ἡ ἀνάλυσις τοῦ Γ. Θέμελη (Τοῦ Λεβέντη καὶ τοῦ Χάρου) καὶ τοῦ Β. Δεδούση γιὰ τὴ «Φοινικιά» τοῦ Κ. Παλαμά.

— Πήραμε καὶ τὸ 5ο φύλλον τοῦ περιοδικοῦ «Νεανικὴ φωνή» ποῦ βγαίνει στὴν Ἀθήνα ἀπὸ ομάδα νέων. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀκόμη πολὺ ἀξιόλογον πνευματικὴ ἐκδήλωσις τῶν νέων τῆς Ἀθήνας. Ἀπ' τὰ περιεχόμενα σημειώνουμε τὸ ποίημα τοῦ Γ. Ἰωαννίδη «Αἰγαῖο», τὸ ἀρθρο τοῦ διευθυντῆ Θ. Ραχουτῆ «Ἡ Γενιά μας» τὰ ποιήματα τῶν

Γ. Καραπάνου, Κ. Κουράκου, Στ. Ροδάνθη, τὸ διήγημα τοῦ Τ. Λαμπριά «Ἐξιλέωση» κτλ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Ἀναγγέλλουμε τὰ βιβλία ποῦ μᾶς στέλνονται σ' ἕνα ἀντίτυπον καὶ κρίνουμε ὅσα μᾶς στέλνονται σὲ δύο).

ΓΙΑΝΝΗ ΤΡΙΚΚΗ: Τὸ βιβλίον τῆς Ἐρωμένης (Ἀθήνα 1943).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Σ. ΝΟΤ. Τὰ ποιήματά σας ἀνώριμα ἀκόμα πρέπει νὰ ἀποχτήσετε καὶ μερικὰς γνώσεις στιχουργικῆς γιατί αὐτὴ εἶναι ἡ βάση, καὶ μὴ βιάζεστε νὰ ἐμφανιστῆτε. ΔΗΜ. ΤΡ. Ἄρκετὰ καλὸ ἀλλὰ δὲν μποροῦμε νὰ τὸ δημοσιεύσουμε. Ἀφοῦ ἔχετε ἔτοιμη τὴ συλλογὴν, στείλτε μᾶς ὅσα μπορεῖτε γιὰ νὰ διαλέξουμε. ΑΓΓ. ΞΑΝΘ. Ἡ μετάφρασις τῆς ἐργασίας τοῦ Ρ. Ajroldi ἀκατάλληλη γιὰ τὸ περιοδικὸν μᾶς καὶ χωρὶς ἐνδιαφέρον. Ἐξω ἀπ' αὐτὸ εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ τὸ κυριώτερον γραμμὴν στὴν καθαρεύουσα. Φ. Γ. Καὶ σὲ σὰς ὅπως καὶ σὲ τόσοὺς ἄλλους ἔχομε νὰ παρατηρήσουμε πὼς παρασύρεστε πολὺ ἀπὸ ἀπαισιόδοξα συκοφαντήματα, ποῦ τὶς περισσότερες φορὲς εἶναι ὀλότελα ἀνεπιληκρινῆ. Κι ὅμως οὔτε ἡ γνώσις τῆς στιχουργίας σας λείπει οὔτε ἔχετε πολλὰς ἀδυναμίας στὴν ἐκφρασι, θὰ περιμένουμε κι ἄλλους στίχους σας. Γ. Τ. Βέροια Δὲν ἀρκεῖ ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ συγκίνησις. Πρέπει πρῶτα νὰ μάθετε νὰ γράφετε. Γενικὰ τοῦ λείπει ἡ ποιητικὴ πνοή. Κάλιστα μποροῦσε νὰ γίνει κι ἕνα ἀρθρο ἐφημερίδας. Ἐπειτα ἡ γλῶσσα σας εἶναι πολὺ ἀκατάστατη καὶ προσέξτε ἐρωτοτροπεῖτε ἐπικύνδινα μὲ τὴν καθαρεύουσα. Γ. ΠΕΤΡ. Μπορεῖτε νὰ γράφετε πολὺ καλύτερα. Προτιμοῦμε τοὺς «ψιθυρισμοὺς» χωρὶς νὰ τοὺς κρίνουμε ἀκόμα δημοσιεύσιμους. Στείλτε μᾶς νεώτερα σας. Γ. ΓΑΒΡ. Κρατοῦμε τὸ ἀρθρο σας καὶ θὰ δημοσιεῖται. Θὰ μᾶς ἐπιτρέψετε ὅμως νὰ κάνουμε μερικὰς διορθώσεις στὴ γλῶσσα σας. ΓΑΚ. ΠΑΠΑΓ. Νὰ μᾶς συγχωρεῖτε, ἀλλὰ τὸ ποιήμα σας ἀσφαλὸς ἔχει παραπέσει κάπου καὶ τώρα ποῦ μᾶς τὸ ξαναστέλνετε τὸ διαβάζουμε γιὰ πρῶτη φορά. Ἀπ' τὶς ἀκροστιχίδες ποῦ μᾶς στάλθηκαν μὲ τὴ λέξη «Ξεκίνημα» τὸ δικὸν σας ἦταν τὸ καλύτερον, ἀλλὰ ἡ γνώσις μᾶς εἶναι πὼς δὲν εἶναι δημοσιεύσιμο. Ἡ ἀκροστιχίδα—ποῦ ποτὲ δὲν ὑπῆρξε σοβαρὸ εἶδος ποίησης καὶ δὲν καλλιεργήθηκε συστηματικὰ—ἔχει ὀρισμένους περιορισμοὺς ποῦ κάνουν δυσκολώτατη τὴν ἐπιτυχία. Γιατί δὲν ἐπιχειρήτε σ' ἕνα ἄλλο εἶδος;

ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΑΣΥΛΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΓΕΝ. ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

Γ. ΒΑΚΑΛΟ Χ. ΛΕΦΑΚΗ
Γ. ΠΑΡΑΛΗ Π. ΡΕΓΚΟΥ

ΜΕ ΤΗΝ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΤΟΥ Ε. Ο. Π.

ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΥΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΣΤΟΥΔΑΣΤΕΣ ΚΑΙ ΦΟΙΤ. ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΠΡΙΝ ΑΓΟΡΑΣΕΤΕ Η ΠΟΥΛΗΣΕΤΕ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΤΕ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟ ΣΑΣ

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΤΟΥ Γ. ΣΙΔΕΡΟΓΛΟΥ

ΣΤΗ ΣΤΟΑ ΜΠΕΖΕΣΤΕΝΙ

Β Κων/νου 25

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ “ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ,,

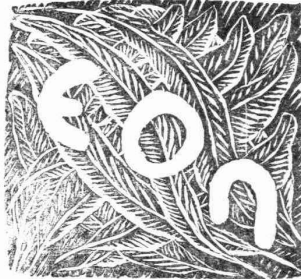
ΒΑΣ. ΣΟΦΙΑΣ 10

Λειτουργοῦν τμήματα :

- 1) Μαθηματικῶν (γιὰ ὅλες τὶς χρονιὰς)
- 2) Φυσικῶν (9 τμήματα)
- 3) Γιὰ τὶς εἰσαγωγικὰς στὸ Πανεπιστήμιον

Σημ. Ἀπ' τοὺς 120 φοιτητὲς τῆς Ἰατρικῆς ποῦ πέρασαν στὰ Φυσικά, οἱ 102 ἦσαν μαθητὲς στὸ Φροντιστήριόν μας.

Πληροφορίες καὶ ἐγγραφὲς κάθε μέρα.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Μ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 31
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

GEN. 10.468